

Naționalitate și apatridie

Manual pentru parlamentari

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ACHIRON, MARILYN

Naționalitate și apatridie : manual pentru parlamentari /

Marilyn Achiron ; trad. realizată de UNHCR - reprezentanța în
România. - București : Monitorul Oficial R.A., 2010

ISBN 978-973-567-719-0

32

Acest manual a fost realizat în cooperare cu Biroul Comisiei permanente
pentru democrație și drepturile omului al Uniunii Interparlamentare.

Cercetare și analiză: Carol Batchelor și Philippe Leclerc
(UNHCR)

Autor: Marilyn Achiron

Comitet editorial:

UNHCR: Erika Feller, Philippe Leclerc, José Riera și Sara Baschetti

IPU: Anders B. Johnsson și Kareen Jabre

Versiunea originală: engleză

Actualizare: octombrie 2009

Coperta: Jacques Wandfluh, Studio Infographie, Elveția

Publicată în România de R.A. „Monitorul Oficial”

Cuvânt-înainte

„Orice persoană are dreptul la o cetățenie. Nicio persoană nu poate fi lipsită în mod arbitrar de cetățenie sau de dreptul de a-și schimba cetățenia.” Prin aceste enunțuri succinte, articolul 15 din Declarația universală a drepturilor omului din 1948 conferă fiecărui individ, oriunde s-ar afla în lume, dreptul de a avea o legătură juridică cu un stat. Cetățenia sau naționalitatea (cei doi termeni sunt utilizați ca sinonime în acest manual, la fel ca în dreptul internațional) nu oferă persoanelor doar un sentiment de identitate, ci le dă dreptul la protecție din partea statului și la numeroase drepturi civile și politice. Într-adevăr, cetățenia a fost descrisă ca „dreptul de a avea drepturi”.

În ciuda existenței unui domeniu din dreptul internațional privind obținerea, pierderea sau refuzarea cetățeniei, în lume există milioane de persoane care nu au nicio naționalitate. Aceste persoane sunt apatride. Există o varietate de cauze care pot conduce la statutul de apatrid, incluzând legislația contradictorie, transferul de teritoriu, legislația privind căsătoriile, practicile administrative, discriminarea, lipsa înregistrării nașterilor, lipsirea de naționalitate (atunci când un stat retrace naționalitatea unui individ) și renunțarea (atunci când un individ refuză protecția statului).

Mulți dintre apatrizi la nivel mondial sunt și victime ale deplasărilor forțate. Persoanele care au fost strămutate de la domiciliu sunt considerate în mod special vulnerabile, putând deveni apatrizi, mai ales atunci când dislocarea acestora este însoțită sau urmată de retrasarea frontierelor teritoriale. Apatrizii și persoanele lipsite de naționalitate sunt deseori obligate să își părăsească locul obișnuit de reședință. Această legătură cu situațiile refugiaților este cea care a determinat Adunarea Generală a Națiunilor Unite să desemneze Biroul Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) ca agenție responsabilă pentru supravegherea prevenirii și reducerii apatridiei.

Conform unor estimări recente, există aproximativ unsprezece milioane de apatrizi la nivel mondial. Organizațiile au avut mari dificultăți în culegerea de date complete cu privire la numărul de apatrizi, deoarece conceptul de apatridie este motiv de dispută între țări, guvernele nedorind să pună la dispoziție informații despre apatrizi, dar și deoarece problema apatrizilor nu reprezintă o prioritate pe agenda comunității internaționale.

În ultimii ani însă comunitatea internațională a început să devină mai conștientă că respectul pentru drepturile omului ajută la prevenirea exodurilor în masă și a dislocărilor forțate. În mod similar, a crescut conștientizarea, bazată pe principii conținute în tratate internaționale, cu privire la obligația statelor de a rezolva problemele apatrizilor. Guvernele trebuie să recunoască, formal și în practică, faptul că nu au dreptul de a retrace sau de a refuza avantajele cetățeniei unor persoane care pot demonstra o legătură reală și efectivă cu țara.

Cea mai bună metodă prin care parlamentarii își pot demonstra hotărârea de a reduce sau elimina incidența apatridiei este aceea de a adopta o legislație națională care să fie conformă cu dreptul internațional, care asigură faptul că persoanele nu pot fi lipsite arbitrar de cetățenie, că persoanele primesc cetățenia în anumite condiții în care

altfel ar fi apatride și că se asigură protecție adecvată persoanelor care rămân sau devin apatride. De asemenea, parlamentarii pot juca un important rol de „câine de pază”, asigurându-se că politicile statului nu transformă, neintenționat sau deliberat, persoanele în apatrizi, încurajându-și guvernele să rezolve cazurile de apatridie și sensibilizându-și alegătorii cu privire la problemele asociate cu apatridia.

Acest manual prezintă probleme similare, pune la dispoziție posibile soluții și sugerează măsuri pe care membrii parlamentului le pot lua fără a pierde din vedere dimensiunea umană a apatridiei. Noi sperăm că manualul va fi un instrument util pentru parlamentari în luarea tuturor măsurilor necesare în vederea reducerii și, în cele din urmă, a eliminării acestui fenomen care afectează viețile a milioane de bărbați, femei sau copii la nivel mondial.

António Guterres
Înalt Comisar al Națiunilor Unite
pentru Refugiați

Anders B. Johnsson
Secretar General al Uniunii
Interparlamentare

Conținut

Cuvânt-înainte	3
Introducere	6
Capitolul 1: Cadrul juridic internațional privind dreptul la naționalitate și reducerea apatridiei	8
Capitolul 2: Identificarea și protejarea apatrizilor	17
Capitolul 3: Eliminarea cauzelor apatridiei	27
Capitolul 4: Rolul UNHCR	43
Capitolul 5: Cum pot ajuta parlamentarii	48
Anexa 1: Statele părți la Convenția Națiunilor Unite din 1954 privind statutul apatrizilor	53
Anexa 2: Statele părți la Convenția Națiunilor Unite din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie	55
Anexa 3: Modele de instrument de aderare	56
Anexa 4: Birouri UNHCR	58
Pe scurt despre UNHCR și IPU	67

Introducere

Acea dintre noi care sunt cetățeni ai unei țări consideră de obicei drepturile și obligațiile pe care le conferă cetățenia ca fiind un dat. Cei mai mulți dintre noi își pot înscrie copiii la școală, pot obține îngrijire medicală în caz de boală, pot solicita un loc de muncă atunci când este nevoie și pot vota pentru a-și alege reprezentanții în guvern. Noi simțim că avem un rol în țara în care trăim; avem un sentiment puternic de apartenență la ceva mai mare decât propria noastră persoană.

Însă cum arată viața persoanelor care nu au naționalitate, care sunt apatride? Fără cetățenie, o persoană nu se poate înregistra pentru a vota în țara în care locuiește, nu poate solicita documente de călătorie, nu se poate înregistra pentru a se căsători. În unele cazuri, apatrizii aflați în afara teritoriului țării de origine sau al țării ultimei reședințe pot fi plasați în detenție pentru perioade lungi de timp, dacă aceste țări le refuză reîntrirea pe propriul teritoriu. Deseori, chiar cele mai elementare drepturi – dreptul la educație, la îngrijire medicală și la muncă – le sunt refuzate persoanelor care nu pot dovedi o legătură juridică cu o țară.

„Să ți se spună «nu» de către țara în care trăiești; să ți se spună «nu» de către țara în care te-ai născut; să ți se spună «nu» de către țara din care provin părinții; să auzi tot timpul «tu nu ești de-a noastră». Mă simt ca și cum eu nu exist și mă întreb de ce mai trăiesc. Ca apatrid ești înconjurat tot timpul de un sentiment de inutilitate.”

Lara, o fostă apatridă

Un sondaj cu privire la apatridie realizat de către UNHCR în 2003 confirmă că nicio regiune din lume nu este lipsită de problemele care duc la apatridie. Cu toate acestea, numărul exact al apatrizilor din lume nu este cunoscut. De cele mai multe ori, statele nu doresc sau nu pot să ofere date reale; foarte puține dețin mecanisme care permit înregistrarea apatrizilor. Într-adevăr, nu există nicio cerință clară care să impună statelor să raporteze numărul de apatrizi care trăiesc pe teritoriul lor. UNHCR estimează că la nivel mondial există milioane de persoane care nu au naționalitate.

Apatridia, recunoscută pentru prima dată ca problemă globală în prima jumătate a secolului XX, poate fi rezultatul disputelor între state cu privire la identitatea juridică a persoanelor, al succesiunii statale, al marginalizării prelungite a unor grupuri specifice în cadrul societății sau al lipirii unor persoane sau grupuri de persoane de propria naționalitate. Apatridia este în mod normal asociată cu perioade de schimbări profunde în relațiile internaționale. Retrasarea frontierelor internaționale, manipularea sistemelor politice de către lideri naționali pentru a atinge scopuri politice controversate și/sau refuzul sau lipsirea de naționalitate cu intenția de a exclude și marginaliza minorități rasiale, religioase sau etnice au dus la apariția apatrizilor în toate regiunile globului. În ultimii 20 de ani, un număr tot mai mare de persoane au fost lipsite de naționalitate sau nu au putut obține o cetățenie efectivă. Dacă se permite continuarea acestor situații, un sentiment din ce în ce mai profund de lipsă de apartenență la o naționalitate în rândul populațiilor afectate poate duce la dezastră.

„A fi privat de cetățenie înseamnă a fi privat de apartenența la lume; este ca și când te-ai întoarce în pustietate ca om al peșterii sau ca sălbatic... Un om care nu are nimic decât calitatea de om își pierde chiar acele calități care fac posibil ca acesta să fie tratat ca egal de către ceilalți... ei pot trăi sau muri fără să lase nicio urmă, fără să fi contribuit în niciun fel la umanitatea comună.”

Hannah Arendt, Originile totalitarismului

Acest manual își propune să furnizeze parlamentarilor o amplă descriere a principiilor internaționale care reglementează naționalitatea și apatridia. Dreptul internațional oferă statelor libertate deplină în stabilirea unui corp inițial de cetățeni și a condițiilor privind dobândirea, pierderea și păstrarea cetățeniei. Cu toate acestea, principiile drepturilor omului care s-au dezvoltat de-a lungul secolului XX limitează această permisivitate în cazul în care rezultatul poate fi apatridia și/sau dacă este pusă în aplicare într-un mod discriminatoriu.

Deși statele colaborează în vederea rezolvării problemelor asociate apatridiei, există încă milioane de persoane la nivel mondial care nu au o naționalitate efectivă. Acest manual prezintă drepturile și obligațiile apatrizilor așa cum sunt protejate prin dreptul internațional, în special de către Convenția din 1954 privind statutul apatrizilor. (În ciuda eforturilor UNHCR de promovare, la 15 octombrie 2009, doar 65 de state au ratificat sau au aderat la Convenția din 1954; comparativ, 147 de state au ratificat sau au aderat la Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și/sau Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților). De asemenea, acest manual subliniază principalele cauze ale apatridiei și ia în considerare modul în care guvernele pot asigura aplicarea legislației privind naționalitatea, astfel încât aceasta să nu conducă la apatridie.

UNHCR este agenția ONU care asigură sprijin în vederea reducerii incidenței apatridiei și pentru asistarea acelor persoane care sunt apatride în obținerea unei naționalități efective. Acest manual descrie ce face UNHCR pentru a îndeplini acest rol. De asemenea, sugerează măsuri practice care pot fi luate de către parlamentari pentru a ajuta la reducerea incidenței apatridiei, prin analizarea și, dacă este necesar, revizuirea legislației naționale privind cetățenia, pentru a încuraja guvernele să adere la tratate internaționale în domeniul apatridiei și pentru a sensibiliza opinia publică cu privire la problemele asociate cu apatridia.

De asemenea, acest manual oferă exemple pozitive cu privire la situațiile prelungite de apatridie care au fost rezolvate mulțumită voinței politice a statelor interesate, implicării societății civile și asistenței furnizate de către comunitatea internațională. Aceste exemple de „bune practici” ilustrează modul în care cooperează guvernele, societatea și comunitatea internațională, apatrizii putând în acest fel să se bucure de „dreptul de a avea drepturi”.

Capitolul 1

Cadrul juridic internațional privind dreptul la naționalitate și reducerea apatridiei

Naționalitatea este o problemă foarte sensibilă, întrucât este o manifestare a suveranității și identității unei țări. Disputele cu privire la cetățenie pot duce și deseori chiar duc la tensiuni și situații conflictuale atât la nivelul statelor, cât și între state. În secolul XX, au existat atât o creștere a incidenței apatridiei pe glob, cât și o conștientizare din ce în ce mai mare a drepturilor omului și o preocupare pentru acestea. Dreptul internațional privind naționalitatea a evoluat, așadar, în două mari direcții: pentru a proteja și a asista acele persoane care erau deja apatride și pentru a încerca să elimine sau măcar să reducă incidența apatridiei.

Cine stabilește dacă o persoană este sau nu cetățean al unei anumite țări?

În principiu, aspectele legate de naționalitate intră sub incidența legislației fiecărui stat. Totuși aplicabilitatea deciziilor interne ale unui stat poate fi limitată prin acțiuni similare ale altor state sau cu ajutorul dreptului internațional.

În *Avizul consultativ privind decretele naționalității din 1923 din Tunisia și Maroc*, **Curtea Permanentă de Justiție Internațională** afirmă:

„Întrebarea dacă o anumită problemă aparține sau nu exclusiv jurisdicției interne a statului este o problemă relativă în esență; acest lucru depinde de evoluția relațiilor internaționale.”

În esență, Curtea Permanentă afirmă că în timp ce problemele naționalității aparțin, în principiu, jurisdicției interne, statele trebuie totuși să își onoreze obligațiile pe care le au unele față de altele în conformitate cu reglementările dreptului internațional.

Această abordare a fost reiterată șapte ani mai târziu în **Convenția de la Haga privind anumite aspecte legate de conflictele legislative privind naționalitatea**. Într-adevăr, numeroase state au comentat Avizul consultativ din 1923 al Curții Permanente, întrucât acesta este legat de pregătirea Convenției de la Haga din 1930 cu privire la naționalitate. Majoritatea statelor au interpretat *Avizul consultativ* ca pe o limitare a aplicabilității deciziilor legate de naționalitate ale unui stat în afara teritoriului statului respectiv, în special atunci când aceste decizii intră în conflict cu deciziile legate de naționalitate ale altor state.

Convenția de la Haga din 1930, ținută sub auspiciile Adunării Ligii Națiunilor, a fost prima încercare internațională de a asigura o naționalitate tuturor persoanelor. Articolul 1 din Convenție prevede că:

„Fiecare stat va determina prin legislația internă cine sunt cetățenii săi. Această legislație este recunoscută de celelalte state în măsura în care respectă convențiile internaționale, cutuma internațională și principiile de drept general recunoscute în domeniul naționalității.”

Cu alte cuvinte, modul în care statul își exercită dreptul de a-și stabili cetățenii ar trebui să fie în conformitate cu prevederile relevante din dreptul internațional. Pe parcursul secolului XX, aceste prevederi s-au dezvoltat progresiv cu scopul de a favoriza drepturile omului în fața suveranității statale.

Articolul 15 din **Declarația universală a drepturilor omului** din 1948 stipulează:

„Orice persoană are dreptul la o cetățenie. Nicio persoană nu poate fi lipsită în mod arbitrar de cetățenie sau de dreptul de a-și schimba cetățenia.”

Acest drept se bazează pe existența unei **legături autentice și efective** între individ și stat. Prima dată când această legătură a fost recunoscută ca fiind baza cetățeniei a fost în cazul rezolvat de **Curtea Internațională de Justiție** în 1955, Cazul Nottebohm. În acest caz, Curtea a stabilit:

„În conformitate cu practica statelor, cu deciziile de arbitraj și cele juridice și cu opinia autorilor, naționalitatea se definește ca o legătură juridică ce are ca bază un fapt social de apartenență, o conexiune sinceră a existenței, intereselor și sentimentelor, existând în același timp drepturi și îndatoriri reciproce.”

Legătura autentică și efectivă, manifestată prin naștere, rezidență și/sau descendență, se regăsește acum în prevederile legislației privind cetățenia a majorității statelor, precum și în instrumentele internaționale recente cu privire la naționalitate, precum Convenția europeană privind naționalitatea din 1997.

Naționalitatea este, de asemenea, definită de către Curtea Interamericană a Drepturilor Omului ca fiind

„atașamentul politic și juridic care leagă o persoană de un anumit stat prin legături de loialitate și fidelitate, dându-i acestuia dreptul la protecție diplomatică din partea statului” (Castillo-Petruzzi et al v. Peru, Hotărârea din mai 1999, IACHR [ser.C] nr. 52 1999).

Cum sunt protejate drepturile refugiaților și apatrizilor?

Deși articolul 15 din Declarația universală a drepturilor omului specifică faptul că fiecare persoană are dreptul la o naționalitate, acesta nu stabilește și la ce naționalitate anume are dreptul. Pentru a se asigura de faptul că indivizii nu sunt lipsiți de un set minim de drepturi asociate cu naționalitatea, comunitatea internațională a elaborat două mari tratate: Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și Convenția din 1954 privind statutul apatrizilor.

Există vreo legătură între Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și problema apatridiei?

În urma celui de-al Doilea Război Mondial, una dintre problemele cele mai presante pentru statele membre ale noii Organizații a Națiunilor Unite a fost cea privind soluționarea nevoilor milioaneilor de persoane care au devenit, în urma războiului, refugiați sau apatrizi. O rezoluție din 1949 a Consiliului Economic și Social al ONU (ECOSOC) a condus la numirea unui Comitet ad-hoc a cărui sarcină era de a analiza formularea unei Convenții privind statutul refugiaților și apatrizilor și de a lua în considerare propunerile cu privire la eliminarea apatridiei.

În final, membrii Comitetului au redactat o Convenție privind statutul refugiaților și un Protocol la aceasta privind apatrizii. Comitetul nu a încercat să rezolve pe deplin problema apatriziei întrucât s-a presupus că nou înființata Comisie de Drept Internațional (CDI) se va concentra asupra acestei probleme.

Din punct de vedere istoric atât refugiații, cât și apatrizii au primit protecție și asistență din partea organizațiilor internaționale pentru refugiați care au precedat UNHCR. Proiectul de protocol privind apatrizia a avut scopul de a reflecta această legătură între refugiați și apatrizi. Însă nevoile urgente ale refugiaților și dizolvarea iminentă a Organizației Internaționale pentru Refugiați au făcut să nu existe suficient timp pentru o analiză detaliată a situației apatrizilor la Conferința plenipotențiarilor din 1951 care s-a întrunit pentru a aborda ambele probleme. Astfel, **Convenția din 1951 privind statutul refugiaților** a fost adoptată la această Conferință, în timp ce adoptarea Protocolului a fost amânată pentru o ocazie ulterioară.

În conformitate cu Convenția refugiaților din 1951, un refugiat apatrid primește protecție în virtutea statutului de refugiat, întrucât refuzarea arbitrară a cetățeniei pe baza rasei, a naționalității, a apartenenței la un anumit grup social sau a opiniei politice poate indica faptul că persoana trebuie recunoscută ca refugiat.

Ce prevede Convenția din 1954 privind statutul apatrizilor?

Protocolul privind apatrizii care a fost redactat ca addendum la Convenția refugiaților din 1951 a fost transformat în Convenție în 1954. **Convenția din 1954 este instrumentul internațional primar care își propune să reglementeze și să îmbunătățească statutul apatrizilor**, precum și să se asigure că apatrizii beneficiază de drepturile și obligațiile fundamentale fără discriminare. (Vezi Anexa 1 pentru lista statelor părți la Convenția din 1954).

Prevederile Convenției sunt, în multe privințe, similare cu cele ale Convenției refugiaților din 1951. **Aderarea la Convenție nu constituie un substitut pentru acordarea naționalității celor născuți și care sunt rezidenți obișnuiți pe teritoriul unui stat.** Indiferent cât de largi sunt drepturile conferite unui apatrid, acestea nu sunt echivalente cu obținerea cetățeniei.

Convenția din 1954 include o definiție strict juridică a apatridului: „o persoană care nu este considerată cetățean al niciunui stat în implementarea legilor sale” (așa-numita apatrizie *de jure*).

Cine este cetățean? Cine este apatrid?

Pentru a fi considerat cetățean în sensul legii înseamnă că o persoană este considerată automat cetățean în termenii descriși în instrumentele juridice ale statului cu privire la naționalitate sau că o persoană a beneficiat de naționalitate în urma unei decizii a autorităților competente. Astfel de instrumente pot fi constituția, un decret prezidențial sau o lege a cetățeniei. Majoritatea persoanelor sunt considerate cetățeni prin prisma sistemului juridic al unui singur stat – de obicei, fie legislația statului în care s-a născut persoana respectivă (*jus soli*) fie legislația statului a cărui naționalitate o aveau părinții la momentul nașterii persoanei (*jus sanguinis*).

Ori de câte ori o procedură administrativă permite exercitarea libertății în acordarea cetățeniei, persoanele care solicită cetățenia nu pot fi considerate cetățeni decât în momentul în care solicitarea acestora a fost finalizată și aprobată iar cetățenia statului respectiv este acordată din punct de vedere legal. Persoanele care trebuie să solicite cetățenia și cele pe care legea le consideră eligibile pentru a solicita cetățenia, dar ale căror solicitări au fost refuzate, nu sunt considerate ca având calitatea de cetățean în conformitate cu legile statului respectiv.

Persoanele care nu au primit cetățenia automat sau printr-o decizie individuală prin aplicarea legilor oricărui stat sunt considerate **apatride de jure**: apatrizi prin prisma legislației aplicabile.

Se presupune că o persoană are o naționalitate până în momentul în care se dovedește contrariul. Cu toate acestea, există cazuri în care statele cu care o persoană ar putea avea o legătură adevărată nu pot cădea de acord cu privire la care dintre acestea este statul care a acordat cetățenie persoanei. Persoana este în acest fel incapabilă să demonstreze că este de jure apatridă. Persoana este în imposibilitatea de a demonstra că este apatridă de jure, cu toate acestea nu deține nicio naționalitate efectivă și nu se bucură de protecție națională. Persoana respectivă este considerată **apatridă de facto**.

Deși autorii Convenției au considerat necesar să facă distincția între apatrizi *de jure* (acele persoane care nu au primit naționalitatea automat sau în urma unei decizii individuale prin aplicarea legislației oricărui stat) și apatrizi *de facto* (acele persoane care nu își pot stabili naționalitatea), aceștia au recunoscut similaritatea dintre cele două situații. Actul final al Convenției se adresează problemelor apatrizilor *de facto* printr-o recomandare neobligatorie:

„ca fiecare stat contractant, atunci când recunoaște ca întemeiate motivele pentru care o persoană a renunțat la protecția statului al cărui cetățean este, trebuie să ia în considerare posibilitatea acordării unui tratament similar cu cel acordat de Convenție apatrizilor”.

Decizia privind dreptul unei persoane de a beneficia de prevederile Convenției este luată de către fiecare stat parte în conformitate cu propriile proceduri stabilite. La cerere, prin reprezentanțele/birourile sale sau prin serviciile acordate la sediul său, UNHCR oferă consiliere cu privire la modul de creare și implementare a acestor proceduri. (Vezi Anexa 4 pentru o listă cu birourile UNHCR).

Este posibil ca un apatrid să fie și refugiat în același timp?

Apatrizii *de facto* nu sunt incluși în definiția dată apatrizilor de Convenția din 1954. Autorii Convenției din 1954 au presupus că toate persoanele care nu dețin o naționalitate efectivă – aceasta însemnând totalitatea apatrizilor *de facto* – sunt refugiați. (Autorii Convenției au presupus că un individ a devenit apatrid *de facto* în momentul părăsirii țării de naționalitate ca urmare a persecutării sale de către stat, iar această persecuție era legată de lipsa unei cetățenii efective.) Dată fiind această presupunere, numeroase persoane considerate inițial ca fiind apatride *de facto* primesc protecție internațională în conformitate cu prevederile Convenției din 1951 privind statutul refugiaților.

Cu toate acestea, statutul de apatrid de facto sau de jure nu echivalează în mod necesar cu persecutarea (o „temere întemeiată de persecuție” este crucială în definirea unui refugiat în sensul Convenției din 1951 privind statutul refugiaților). De asemenea, a devenit clar pe parcursul anilor faptul că există apatrizi de facto care nu obțin cetățenia țării de reședință, dar în același timp nu se califică pentru statutul de refugiat sau de apatrid de jure. Într-adevăr, majoritatea apatrizilor care necesită asistență din partea UNHCR, fie că sunt apatrizi *de facto* sau *de jure*, nu sunt refugiați și nici nu solicită azil.

Ce stipulează Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie?

În august 1950, printr-o rezoluție a ECOSOC ce solicita CDI să pregătească un proiect de convenție sau de convenții internaționale pentru eliminarea apatridiei. CDI a pregătit două proiecte de convenții spre a fi luate în considerare, ambele adresându-se problemelor apatridiei rezultate din conflicte existente la nivel legislativ. Una dintre convenții, cu privire la *eliminarea* apatridiei în viitor, conținea prevederi care mergeau mult mai departe decât cele conținute în cel de-al doilea proiect de convenție, care se concentra asupra *reducerii* incidenței apatridiei în viitor. Participanții la o conferință convocată cu scopul de a aborda acest aspect au hotărât că primul text de convenție era prea radical și au ales să lucreze asupra proiectului de convenție privind reducerea apatridiei în viitor. Instrumentul care a rezultat din acest proces a fost **Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie**. (Vezi Anexa 2 pentru o listă a statelor care au aderat la Convenția din 1961).

Articolele Convenției din 1961 au scopul de a evita apatridia la naștere, însă nu interzic posibilitatea revocării naționalității în anumite circumstanțe, nici nu acordă cetățenie retroactiv tuturor apatrizilor existenți. Convenția prevede, de asemenea, crearea unei instituții căreia orice persoană care ar putea beneficia de prevederile Convenției să se poată adresa în vederea analizării cererii sale și a obținerii de asistență în prezentarea acestei solicitări către autoritățile competente. Adunarea Generală a cerut ulterior UNHCR să preia acest rol.

CDI și delegații statelor au considerat că asistența internațională era necesară pentru că atunci când unei persoane i se refuză cetățenia unui stat, aceasta nu va avea nici resursele financiare și nici expertiza necesară pentru a solicita cetățenia adresându-se autorităților statului respectiv. Întrucât niciun alt stat nu poate susține în mod plauzibil persoana, era deosebit de importantă stabilirea unei entități independente, internaționale care să fie responsabilă pentru acest lucru. Reprezentarea din partea unei agenții internaționale ar evita și întrebarea dacă persoana poate fi sau nu subiect de drept internațional. În plus, o agenție devotată acestei sarcini va dezvolta în timp expertiză în domeniu, care ar putea fi folosite nu numai pentru a acorda consultanță persoanelor implicate, dar și pentru a propune modalități de obținere a naționalității efective și de reducere a apatridiei în general.

Căutând să reducă incidența apatridiei, Convenția din 1961 solicită statelor semnatare să adopte în domeniul naționalității o legislație care să reflecte standardele prescise în domeniul dobândirii sau pierderii naționalității. În cazul în care apar dispute în privința interpretării sau aplicării Convenției între statele contractante, iar acestea nu sunt rezolvate pe alte căi, pot fi adresate Curții Internaționale de Justiție la cererea oricărei părți implicate în dispută.

Actul final al Convenției include o recomandare foarte asemănătoare cu cea conținută în Actul final al Convenției din 1954 care încurajează statele membre să extindă prevederile Convenției la apatrizii *de facto* ori de câte ori este posibil.

„Într-o zi stăteam la granița celor două țări, dar nu puteam să intru în niciuna dintre țări. A fost cea mai memorabilă experiență din viața mea! Nu puteam să intru în statul din care am plecat, dar, în același timp, nu puteam să intru nici în statul în care m-am născut, am fost crescut și am trăit! Eu de care dintre acestea aparțin? Încă nu pot să uit sentimentul puternic de pierdere pe care l-am simțit la aeroport.”

Chen, un fost apatrid

Cum se asigură dreptul la naționalitate prin drepturile omului?

Diverse instrumente juridice internaționale abordează problema dreptului la naționalitate. **Convenția din 1957 privind naționalitatea femeilor căsătorite** este un ecou al Declarației universale a drepturilor omului prin care se stipulează dreptul la naționalitate și dreptul de a nu fi lipsit de o naționalitate. De asemenea, acest act încearcă să promoveze „respectul universal pentru drepturile omului și respectarea acestora și a libertăților fundamentale pentru toți, fără să se facă discriminare de gen”. Primele trei articole ale Convenției conțin prevederi specifice cu privire la naționalitatea unei soții:

Articolul 1 specifică faptul că „nici celebrarea, nici desfacerea unei căsătorii între un cetățean și un străin, nici schimbarea naționalității de către soț în timpul căsătoriei nu va afecta în mod automat naționalitatea soției”.

Articolul 2 specifică faptul că „nici obținerea voluntară a naționalității altui stat, nici renunțarea la propria naționalitate de către unul dintre cetățenii săi nu va împiedica păstrarea naționalității de către soția unui astfel de cetățean”.

Articolul 3, care este împărțit în două părți, specifică faptul că „soția străină a unui cetățean (al statului contractant) poate, la cerere, să obțină naționalitatea soțului prin intermediul unor proceduri privilegiate de naturalizare” și că „acordarea naționalității poate fi supusă restricțiilor impuse de interesele legate de securitatea națională sau politicile publice”. De asemenea, se stipulează faptul că statul contractant nu se poate folosi de Convenție „astfel încât să aducă atingere oricăror legi sau practici judiciare prin care soția străină a unui cetățean al statului respectiv poate, la cerere, să obțină cetățenia soțului în virtutea unui drept”.

Convenția din 1965 privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială obligă statele să „garanteze dreptul tuturor, fără deosebire de rasă, culoare sau origine etnică ori națională, la egalitate în fața legii”, în special în privința accesului la unele drepturi fundamentale ale omului, inclusiv dreptul la naționalitate (articolul 5).

Articolul 24 din **Convenția internațională privind drepturile politice și civile** din 1966 specifică:

„Fiecare copil are dreptul la acele măsuri de protecție care rezultă din statutul său de minor, fără discriminare în privința rasei, culorii, genului, limbii, religiei, originii naționale sau sociale, proprietății sau nașterii, din partea familiei sale, a societății și a statului.”

„Fiecare copil se înregistrează imediat după naștere și are un nume.”

„Fiecare copil are dreptul de a obține o naționalitate.”

Articolul 26 din Convenție enunță, de asemenea, faptul că „Toate persoanele sunt egale în fața legii și au dreptul la protecție egală din partea legii fără nicio discriminare. În acest sens, legea va interzice orice discriminare și garantează tuturor persoanelor protecție egală și efectivă împotriva discriminării din orice motive, precum rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de alt fel, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau alt statut”.

Articolul 9 din **Convenția din 1979 privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor** specifică:

„Statele părți la Convenție vor acorda femeilor drepturi egale cu bărbații la obținerea, schimbarea sau păstrarea naționalității. Acestea se vor asigura, în special, că nici căsătoria cu un străin, nici schimbarea de naționalitate de către soț pe parcursul căsătoriei nu vor schimba în mod automat naționalitatea soției, nu o vor transforma pe aceasta în apatrid și nici nu îi vor impune naționalitatea soțului.”

„Statele părți la Convenție vor asigura femeilor drepturi egale cu bărbații cu privire la naționalitatea copiilor.”

Convenția din 1989 privind drepturile copilului, care a fost ratificată de către aproape toate statele, conține două articole importante relevante din punctul de vedere al naționalității:

Articolul 2 stipulează că „Statele membre respectă și garantează drepturile stabilite în ... Convenție pentru fiecare copil aflat în jurisdicția acestora fără discriminare de orice fel, indiferent de rasa, culoarea, genul, limba, religia,

opinia politică sau de alt fel, originea etnică, națională sau socială, proprietatea, dizabilitatea, nașterea sau alt statut al copilului, al părinților sau al tutorei legal."

Articolul 7 prevede „Copilul se înregistrează imediat după naștere și are dreptul de la naștere la un nume, dreptul de a obține naționalitate și, pe cât posibil, dreptul de a-și cunoaște și a fi îngrijit de către părinții săi”. Articolul stipulează că „Statele părți asigură implementarea acestor drepturi în conformitate cu legislația națională și obligațiile prevăzute în instrumentele internaționale relevante în acest domeniu, în special în cazul în care copilul ar putea fi apatrid în alte condiții.”

„Trăiesc în tabără din 1971 și sper să mă stabilesc în curând în afara taberei împreună cu copiii mei. Vreau să am aceleași drepturi pe care le au cetățenii din Bangladesh. Noi nu avem o viață demnă: copiii mei nu cresc bine în tabără, nu au acces la educație, iar dacă nu au educație nu pot spera decât la munci mizerabile.”

Syedaha, persoană apatridă care locuiește în Bangladesh

Există tratate regionale consacrate dreptului la naționalitate?

Instrumentele regionale întăresc baza legală a dreptului la o naționalitate. Articolul 20 din **Convenția americană a drepturilor omului (1969)** specifică faptul că:

„Fiecare persoană are dreptul la o naționalitate. Fiecare persoană are dreptul la naționalitatea statului pe teritoriul căruia s-a născut dacă nu are dreptul la orice altă naționalitate. Nimeni nu va fi în mod arbitrar lipsit de naționalitatea sa sau de dreptul de a o schimba.”

Aceste principii au fost mai apoi preluate de jurisprudența Curții Interamericane. În timp ce Curtea a confirmat păstrarea condițiilor în care se acordă naționalitatea sub jurisdicția internă a statului, Curtea a mai stabilit că:

„În ciuda faptului că, în mod tradițional, recunoașterea și conferirea naționalității sunt lucruri asupra cărora decide fiecare stat, situațiile contemporane indică faptul că dreptul internațional impune anumite limite cu privire la puterile largi de care se bucură statele în domeniu, precum și faptul că maniera în care statele reglementează problemele privitoare la naționalitate nu poate fi considerată, astăzi, ca aparținând în întregime jurisdicției interne a acestora.” (Curtea Interamericană pentru Drepturile Omului, Aviz consultativ, „Modificări la prevederile de naturalizare ale Constituției din Costa Rica,” alineatele 32-34; text din 5 HRLJ 1984.)

Cu alte cuvinte, statele trebuie să ia în considerare repercusiunile internaționale ale legislației interne privind naționalitatea, în special în cazul în care aplicarea acelei legislații poate duce la apatridie.

În 1963 s-a adoptat, la nivel european, o **Convenție privind reducerea cazurilor de naționalitate multiplă și obligațiile militare în cazurile de naționalitate multiplă**. Convenția respectivă se bazează pe noțiunea, acceptată de multe state ale Europei Occidentale la acea dată, că nu este de dorit și trebuie evitată situația naționalității

multiple. Întrucât Convenția din 1963 este limitată ca domeniu de aplicabilitate la problemele legate de naționalitatea multiplă, s-au adăugat două Protocoale, în 1977 și 1993, pentru a acoperi problemele conexe și pentru a reflecta progresele din gândirea și practica în domeniul naționalității. De exemplu, al doilea Protocol la Convenție permite dobândirea de naționalități multiple în cazul migrantilor aflați la a doua generație, al soților/soților din căsătorii mixte și al copiilor acestora.

Convenția europeană din 1997 privind naționalitatea, un alt instrument regional redactat de Consiliul Europei, a fost elaborată în baza nevoii de a crea un text unic care să consolideze toate elementele din legislația internă și internațională cu privire la naționalitate începând din 1930, atunci când Convenția de la Haga aborda problema conflictelor între legile privind naționalitatea. Convenția nu modifică Convenția din 1963 și nici nu este incompatibilă cu Convenția anterioară. Într-adevăr, Convenția privind naționalitatea din 1997 permite dobândirea de naționalități multiple persoanelor căsătorite de diferite naționalități și copiilor acestora. Însă această Convenție răspunde și întrebărilor cu privire la dobândirea, păstrarea, pierderea și redobândirea naționalității, drepturile procedurale, naționalitatea în contextul succesiunii statelor, obligațiile militare și cooperarea dintre statele părți. De asemenea, conține multe prevederi în scopul prevenirii apariției apatridiei. Convenția face referire la Convenția din 1954 privind statutul apatrizilor pentru definiția pe care o dă apatridului, și anume aceea că numai apatrizii *de jure* intră sub incidența Convenției europene privind naționalitatea.

Experiența recentă a Europei în privința succesiunii statelor a dus la recunoașterea faptului că un număr mare de persoane riscă să devină apatride, pentru că și-ar putea pierde naționalitatea înainte de a dobândi o alta. În efortul de a evita apatridia prin succesiunea statelor – lucru care s-ar putea întâmpla ca rezultat al transferului de teritoriu de la un stat la altul, al unificării statelor, al dizolvării unui stat sau al separării uneia sau mai multor părți dintr-un teritoriu – Consiliul Europei a adoptat Convenția privind evitarea apatridiei prin relație cu statul succesor, care se concentrează în mod specific pe această problemă. **Convenția, adoptată la 15 martie 2006, conține reguli clare legate de naționalitate în cazurile de succesiune statală.** În cele 22 de articole ale sale oferă sfaturi practice legate de astfel de chestiuni, precum responsabilitățile statului succesor și ale celui predecesor, reguli de administrare a probelor, evitarea apatridiei la naștere și facilitarea dobândirii naționalității de către apatrizi.

În anul 1999 Organizația pentru Unitatea Africii (în prezent Uniunea Africană) a adoptat **Carta africană a drepturilor și bunăstării copilului.** Inspirată din Convenția privind drepturile copilului, Carta are mai multe principii-cheie în comun cu respectivul tratat, inclusiv nediscriminarea și respectarea primară a intereselor superioare ale copilului. Articolul 6 al Cartei, care se concentrează asupra numelui și naționalității, enunță următoarele:

- fiecare copil are dreptul la un nume din momentul nașterii;
- fiecare copil este înregistrat imediat după naștere;
- fiecare copil are dreptul la dobândirea unei naționalități;
- statele părți la Cartă se angajează să asigure recunoașterea în legislația constituțională proprie a principiilor în conformitate cu care un copil dobândește naționalitatea statului pe teritoriul căruia s-a născut dacă, în momentul nașterii copilului, acestuia nu i se acordă naționalitatea de către orice alt stat în conformitate cu legislația acestuia.

Capitolul 2

Identificarea și protejarea apatrizilor

În ciuda încercărilor de reducere a incidenței apatridiei prin legi naționale privind cetățenia și prin implementarea Convenției din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie și a altor instrumente internaționale, UNHCR estimează că există milioane de persoane în lume care nu au naționalitate. **Convenția Națiunilor Unite privind statutul apatrizilor din 1954** identifică apatrizii, promovează dobândirea identității juridice pentru aceste persoane și se asigură că apatrizii se bucură de drepturi și libertăți fundamentale fără discriminare.

„Nu putem să obținem locuri de muncă permanente, nu ne putem mișca, suntem precum niște bărci care nu au port. Accesul la educație și la servicii de sănătate este o problemă. Nu mi-am putut termina liceul și nu am putut merge la colegiu. Nu pot să merg la doctor decât într-un spital privat, nu și în spitalele de stat.”

Abdullah, un apatrid bidoon care locuiește în Emiratele Arabe Unite

Cine este apatrid?

Convenția din 1954 definește un apatrid ca fiind acea persoană „care nu este considerată cetățean al niciunui stat, conform legilor acestuia” (articolul 1). Aceasta este o definiție pur juridică. Ea nu face trimitere la calitatea de naționalitate, la maniera în care se acordă naționalitatea sau la accesul la o naționalitate. Definiția se referă pur și simplu la o acțiune a legii prin care legislația statului privind naționalitatea definește *ex lege* sau automat cine are cetățenie.

Dată fiind această definiție, **pentru a fi numit „apatrid”, o persoană trebuie să dovedească o negare, și anume faptul că nu are nicio legătură juridică cu niciuna din țările implicate în cazul respectiv.**

În încercarea de a stabili dovada apatridiei, statele trebuie să analizeze legislația în materie de naționalitate din statele cu care individul a avut legături anterioare (de exemplu, prin naștere, prin reședința anterioară, statul/statele în care sunt cetățeni copiii sau soția/soțul, statul/statele în care sunt cetățeni părinții/bunicii), să se consulte cu acele state și să solicite dovezi, dacă este necesar. Statele trebuie să solicite întreaga cooperare a persoanei în cauză în punerea la dispoziție a tuturor dovezilor și informațiilor. UNHCR poate facilita consultări între state și poate pune la dispoziție informații tehnice privind legile specifice și implementarea acestora în diverse state, în funcție de necesități.

Documentele provenind de la o autoritate responsabilă a unui stat, care să certifice faptul că persoana în cauză nu este cetățean al acestuia, constituie de obicei o formă credibilă de a dovedi apatridia. Cu toate acestea, o asemenea dovadă ar putea să nu fie tot timpul disponibilă. Autoritățile de resort din țara de origine sau din țara anterioară de reședință obișnuită pot refuza să emită documente oficiale prin care să se ateste

faptul că persoana nu este cetățean al acelui stat sau pot pur și simplu să nu răspundă solicitărilor. Autoritățile unor state ar putea să considere că nu este de datoria lor să semnaleze persoanele care nu au o legătură juridică cu țara respectivă. Astfel, se poate considera că, dacă un stat refuză să confirme faptul că o persoană este cetățeanul său, refuzul, în sine, este un mijloc de probă, întrucât, în mod normal, statele ar acorda protecție diplomatică cetățenilor săi.

Poate fi o persoană exclusă de la aplicarea prevederilor Convenției din 1954?

Preambulul Convenției din 1954 reafirmă faptul că refugiații apatrizi intră sub incidența Convenției din 1951 privind statutul refugiaților și, prin urmare, nu intră sub incidența Convenției din 1954.

Pe lângă definiția apatridului, articolul 1 din Convenția din 1954 definește și persoanele care, în ciuda faptului că se află sub incidența definiției (respectiv, în ciuda faptului că sunt apatrizi), sunt totuși excluse de la punerea în aplicare a Convenției din anumite motive, fie pentru că nu necesită o astfel de protecție întrucât beneficiază deja de efectele unor scheme juridice specifice sau de asistență internațională, fie pentru că nu sunt demne de protecția internațională din cauza faptelor penale săvârșite. Această definiție include persoanele:

- *„care în prezent primesc protecție sau asistență din partea organizațiilor sau agențiilor Națiunilor Unite, altele decât Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, pe perioada cât primesc asemenea asistență.”*

Agentia de Ajutor și Lucrări pentru Refugiații Palestinieni din Orientul Apropiat este singura agenție ONU relevantă în sensul acestei clauze.

- *„care sunt recunoscute de către autoritățile competente ale țării în care își au reședința ca având drepturi și obligații legate de faptul că posedă cetățenia țării respective.”*

Acest lucru înseamnă că dacă apatridul a obținut drept de rezidență într-un stat și i se acordă drepturi mai largi decât cele stipulate în Convenția din 1954, în special drepturi economice și sociale complete echivalente celor de care se bucură un cetățean, și este protejat împotriva deportării și expulzării, atunci nu este necesară aplicarea prevederilor Convenției pentru persoana respectivă, în ciuda faptului că este apatridă.

- *„care au comis o crimă împotriva păcii, o crimă de război sau o crimă împotriva umanității, așa cum sunt definite în instrumentele internaționale;*

care au comis o infracțiune nonpolitică gravă în afara țării de reședință, înainte de a fi admise în țara respectivă; sau

care sunt vinovate de săvârșirea unor fapte contrare scopurilor și principiilor Națiunilor Unite.”

Când nu mai are o persoană statutul de apatrid?

Statutul de apatrid ia sfârșit atunci când persoana în cauză dobândește o naționalitate efectivă.

Legislația privind cetățenia adoptată în Etiopia în decembrie 2003 și în Republica Democrată Congo în noiembrie 2004 ar putea constitui un progres semnificativ în vederea finalizării a două situații prelungite în care un număr mare de persoane au fost lipsite de o naționalitate efectivă. Legislația din Etiopia permite multor persoane care au reședința în Etiopia să redobândească naționalitatea etiopiană, iar noile legi din Republica Democrată Congo ajută la identificarea corpului de cetățeni ai țării.

Care sunt procedurile utilizate pentru a stabili dacă o persoană este apatridă?

Deși Convenția din 1954 definește apatridul, aceasta nu elaborează o procedură pentru identificarea apatrizilor. Prin urmare, este în interesul statelor și al persoanelor care ar putea intra sub incidența Convenției ca statele să adopte cadrul legislativ care să ofere linii directoare privind metodele de identificare a unui apatrid. O astfel de legislație ar trebui să desemneze factorul de decizie, dar și să stabilească consecințele identificării unei persoane ca fiind apatridă.

Anumite state au adoptat legi care stabilesc agenții specifice în cadrul guvernelor – birouri care au ca obiect specific de activitate azilul, refugiații și apatrizii sau, de exemplu, Ministerul de Interne – care analizează și iau decizii cu privire la cazurile în care persoanele susțin că sunt apatride. Alte state, care nu au o legislație specifică pentru stabilirea procedurii de recunoaștere a apatridiei, au înființat o autoritate administrativă sau juridică a cărei competență este de a stabili dacă o persoană este apatridă sau nu. Totuși mult mai multe state nu au instituit o procedură specifică. În numeroase cazuri, problema apatridiei apare în timpul derulării procedurilor de determinare a statutului de refugiat. În aceste cazuri, solicitările apatrizilor pot fi „procesate” în cadrul acestor proceduri, care includ protecție umanitară sau subsidiară. De fapt, apatrizii pot fi obligați să facă cerere de azil doar pentru că nu au la dispoziție o altă procedură.

Anumite state nu au proceduri specifice de recunoaștere a apatrizilor, dar această problemă se poate ridica în momentul în care o persoană solicită un permis de ședere sau un document de călătorie, ori în cazul în care o cerere de azil este respinsă și persoana în cauză solicită să rămână într-o țară de azil din alte motive.

În Franța, procedura de recunoaștere a statutului de apatrid se desfășoară în cadrul Biroului Francez pentru Protecția Refugiaților și a Apatrizilor (OFPRA) care este mandatat să ofere protecție administrativă și juridică apatrizilor. Solicitanții trebuie să se adreseze direct OPFRA.

În Spania, Legea străinilor stipulează că recunoașterea statutului de apatrid este obligația Ministerului de Interne printr-o procedură reglementată prin decret regal. Solicitanții se pot adresa secțiilor de poliție sau Biroului pentru Azil și Refugiați (OAR). În urma unei etape de investigare, OAR urmează procedura și apoi înaintează o evaluare justificată Ministerului de Interne.

În Italia, decretul din 1993 pentru implementarea modificărilor la Legea naționalității adoptată în anul anterior acordă Ministerului de Interne autoritatea de recunoaștere a statutului de apatrid.

În lipsa unor proceduri specifice de identificare a apatrizilor este imposibil să se stabilească numărul cazurilor de apatridie rămase neidentificate și este, prin urmare, imposibilă stabilirea exactă a dimensiunii acestei probleme.

Ce fel de dovezi sunt necesare ?

În general, rămâne la latitudinea solicitantului să ofere documentația de la ambasada sau birourile consulare ale „țării de origine” – țara nașterii sau o țară care a eliberat anterior un document de călătorie – care să confirme că persoana respectivă nu îi este cetățean. Așa cum este descris mai sus, acest lucru nu este întotdeauna posibil. În cazul în care nu este disponibilă o documentație completă, anumite state pot accepta alte mijloace de probă, precum interpretarea unor legi relevante privind naționalitatea și declarații făcute de martori și terțe părți. Căutarea informațiilor poate presupune o activitate de colaborare între diferite departamente și ministere din cadrul unui guvern sau o colaborare între state.

În momentul elaborării acestui document, nu există o abordare armonizată între state pentru identificarea apatrizilor. Deoarece criteriile de stabilire a apatridiei pot varia de la un stat la altul, o persoană poate fi recunoscută ca apatrid într-o țară și poate să nu fie recunoscută în alte țări.

În anul 2005, UNHCR a publicat un Raport privind implementarea Convenției din 1954 la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene. Studiul a constatat faptul că majoritatea statelor UE nu stabiliseră încă mecanisme specifice de identificare și recunoaștere a apatrizilor, procedurile de azil fiind, în schimb, utilizate pentru îndeplinirea acestei sarcini. În consecință, este imposibil să se stabilească amploarea problemei apatridiei la nivelul Uniunii Europene. Totuși raportul UNHCR a subliniat cele mai bune practici la nivel național care ar putea fi utilizate pentru armonizarea procedurilor de identificare și recunoaștere la nivelul statelor Uniunii Europene și pentru îndrumarea statelor care au ratificat deja Convenția din 1954.

Cine ar trebui să stabilească dacă o persoană este apatridă?

Pentru a stabili apatridia trebuie desemnat personal calificat, specializat în domeniul apatridiei și care poate examina într-o manieră imparțială și obiectivă cererea și dovezile în sprijinul acesteia. O autoritate centrală responsabilă pentru stabilirea apatridiei ar reduce riscul deciziilor neîntemeiate, ar fi mai eficientă în obținerea și diseminarea informațiilor privind țările de origine și, prin activitatea concentrată pe aceste aspecte, ar putea să-și dezvolte mai ușor expertiza în materie de apatridie. Stabilirea statutului de apatrid necesită colectarea și analizarea legilor, regulamentelor și practicilor altor state. Chiar și în lipsa unei autorități centrale, factorii de decizie beneficiază de colaborarea cu colegi care cunosc legislația privind naționalitatea și aspectele legate de apatridie atât în cadrul unui guvern, cât și la nivelul altor state.

Cum obțin persoanele accesul la procedură?

Convenția din 1954 nu obligă statele să acorde drept de ședere legală unei persoane pe perioada în care se evaluează solicitarea acesteia de recunoaștere a statutului de apatrid.

Totuși, odată ce o persoană se află deja pe teritoriul unui stat, stabilirea naționalității acesteia poate reprezenta singura metodă pentru găsirea unei soluții privind condiția sa. În cazul în care se stabilește că persoana este apatridă și că nu există posibilitatea întoarcerii acesteia în țara anterioară de reședință obișnuită sau în cazul în care nu există o astfel de țară, atunci admiterea persoanei pe teritoriul statului și acordarea unui tip de ședere legală pot reprezenta singura soluție.

În cazul în care o persoană a depus o cerere pentru a fi recunoscută ca apatridă sau în cazul în care autoritățile încearcă să stabilească dacă o persoană este apatridă sau nu, atunci poate fi necesară acordarea dreptului de ședere temporară pe perioada procedurii de evaluare. Convenția nu prevede obligația acordării dreptului de ședere temporară pe parcursul evaluării solicitării de recunoaștere a statutului de apatridă. Practicile diferă la nivelul statelor care au proceduri specifice.

Principiul de **tratament echitabil** presupune acordarea anumitor garanții solicitantului, inclusiv:

- dreptul la o evaluare individuală a solicitării la care solicitantul poate lua parte;
- dreptul la o evaluare obiectivă a solicitării;
- un termen limită pentru procedura de evaluare;
- accesul la informații privind procedura într-o limbă pe care solicitantul să o poată înțelege;
- accesul la consiliere juridică și la un interpret;
- dreptul la confidențialitate și protecția datelor;
- luarea unei decizii și comunicarea motivelor care au stat la baza deciziei; și
- posibilitatea de a contesta legalitatea deciziei respective.

Anumite categorii de solicitanți ai statutului de apatridă, în special **minorii neînsoțiți**, au nevoi speciale care necesită prevederi procedurale distincte. Aceste prevederi pot include desemnarea unui tutore care să reprezinte sau să asiste minorul neînsoțit pe parcursul procedurii administrative.

Poate un stat să plaseze în detenție o persoană apatridă care nu are drept legal de ședere?

În mod normal, **apatrizii nu trebuie plasați în detenție**. De cele mai multe ori, apatrizii nu dețin documente de identitate, precum cărți naționale de identitate sau pașapoarte, prin care să le poată fi stabilită identitatea. Chiar în cazul identificării statului în care persoana își avea anterior reședința, de cele mai multe ori, statul respectiv nu acceptă imediat reprimirea persoanei. În aceste cazuri, detenția ar trebui evitată și considerată o soluție doar dacă are la bază legislația națională care este conformă cu legislația internațională privind drepturile omului. Trebuie întâi căutate alternative la detenție, recurgându-se la aceasta doar în cazul în care există dovezi care să demonstreze faptul că alternativele nu sunt eficiente pentru persoana în cauză.

Apatrizii fără drept de ședere legală trebuie plasați în detenție doar în urma analizării tuturor alternativelor posibile. În luarea deciziei excepționale de detenție, autoritățile trebuie să stabilească dacă detenția este motivată și proporțională cu obiectivul pe care doresc să-l atingă. În cazul în care este considerată necesară, detenția trebuie impusă într-o manieră nediscriminatorie pe o perioadă minimă de timp. UNHCR poate oferi consiliere în aceste cazuri, dacă se solicită acest lucru.

Grupul de lucru privind detenția arbitrară

Comisia Națiunilor Unite pentru drepturile omului a abordat problema extinderii îngrijorătoare a detenției arbitrare începând cu 1985. Aceasta a solicitat Subcomisiei pentru prevenirea discriminării și protecția minorităților să desfășoare un studiu amănunțit al acestei probleme și să formuleze recomandări pentru reducerea acestor practici. În același timp, îngrijorarea privind garanțiile de care ar trebui să beneficieze toate persoanele lipsite de libertate a fost exprimată prin adoptarea de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite din decembrie 1988 a Setului de principii pentru protecția tuturor persoanelor aflate în orice tip de detenție sau închisoare. În anul 1990, potrivit recomandărilor făcute de subcomisie în raportul mai sus menționat, Comisia pentru drepturile omului a reunit un Grup de lucru privind detenția arbitrară. Ulterior, acesta a adoptat următoarele principii care guvernează custodia și detenția:

Principiul 1

Un solicitant de azil sau imigrant, atunci când este reținut la frontieră pentru verificări sau pe teritoriul național în cazul intrării ilegale, trebuie să fie informat, cel puțin verbal și într-o limbă pe care o înțelege, cu privire la natura și motivele deciziei de refuzare a intrării la frontieră sau de refuzare a permiterii șederii temporare pe teritoriul respectiv aplicabile persoanei în cauză.

Principiul 2

Orice solicitant de azil sau imigrant trebuie să aibă posibilitatea, în timp ce se află în stare de arest, de a comunica cu exteriorul, inclusiv prin telefon, fax sau poștă electronică, și de a contacta un avocat, un reprezentant consular și rude.

Principiul 3

Orice solicitant de azil sau imigrant aflat în stare de arest trebuie să fie adus cu promptitudine în fața unei autorități judiciare sau de altă natură.

Principiul 4

Orice solicitant de azil sau imigrant, în momentul arestării, trebuie să semneze într-un registru care este numerotat și legat sau care conține garanții echivalente indicând identitatea persoanei, motivele arestării și autoritatea competentă care a luat această măsură, precum și data și ora reținerii și eliberării din arest.

Principiul 5

Orice solicitant de azil sau imigrant, în momentul primirii într-un centru de detenție, trebuie să fie informat cu privire la regulamentul intern și, unde este cazul, la sancțiunile disciplinare și orice posibilitate de a fi încarcerat, precum și cu privire la garanțiile ce însoțesc o astfel de măsură.

Principiul 6

Decizia trebuie luată de către o autoritate competentă cu un nivel suficient de responsabilitate și trebuie întemeiată pe criterii de legalitate stabilite prin lege.

Principiul 7

Trebuie stabilită prin lege o perioadă maximă, iar arestarea nu trebuie să fie în niciun caz nelimitată sau pe o perioadă excesiv de lungă.

Principiul 8

Notificarea cu privire la măsura arestării trebuie făcută în scris, într-o limbă înțeleasă de solicitantul de azil sau imigrant, indicând motivele pentru măsura respectivă; notificarea trebuie să stabilească condițiile în care solicitantul de azil sau imigrantul se poate adresa unei autorități judiciare care să ia o hotărâre promptă cu privire la legalitatea măsurii și, dacă este cazul, să hotărască eliberarea persoanei în cauză.

Principiul 9

Arestarea trebuie pusă în practică într-o instituție publică special amenajată în acest scop; atunci când, din motive practice, acest lucru nu se aplică, solicitantul de azil sau imigrantul trebuie să fie plasat în centre separate de cele pentru persoane aflate în detenție pentru fapte penale.

Principiul 10

Biroul Înaltului Comisariat pentru Refugiați (UNHCR), Comitetul Internațional al Crucii Roșii (ICRC) și, dacă este cazul, organizații neguvernamentale autorizate trebuie să aibă acces în centrele de detenție.

Care sunt drepturile și obligațiile persoanelor recunoscute ca fiind apatride?

Există drepturi fundamentale ale omului care se aplică tuturor persoanelor, indiferent de statutul acestora sau de tipul de ședere pe un anumit teritoriu. Acestea includ, de exemplu, interzicerea torturii și principiul nediscriminării. Într-adevăr, Convenția din 1954 stipulează că prevederile sale se aplică apatrizilor „fără discriminare pe motiv de rasă, religie sau țară de origine” (articolul 3).

Orice persoană apatridă are obligația să se supună legilor și regulamentelor țării în care se află (articolul 2). Plecând de la prezumția îndeplinirii acestei obligații, articolul 7 alineatul 1 din Convenție stabilește nivelul de bază pentru protecția la care are dreptul o persoană apatridă. Acesta stipulează că, exceptând cazurile în care Convenția prevede în mod explicit un tratament mai favorabil, „un stat contractant va acorda apatrizilor același tratament ca și cel acordat în general străinilor”.

În ceea ce privește majoritatea drepturilor enumerate în Convenția din 1954, apatrizii ar trebui să aibă *cel puțin* același acces la drepturile și beneficiile garantate străinilor,

În special cele privind angajarea salarizată (articolele 17, 18 și 19), educația publică (articolul 22), locuințele (articolul 21) și libertatea de mișcare (articolul 26). În privința altor drepturi specifice, statele contractante sunt încurajate să acorde apatrizilor care locuiesc legal pe teritoriul lor un standard al tratamentului comparabil cu cel acordat cetățenilor statului respectiv, în special în privința libertății de a-și practica propria religie (articolul 4), a drepturilor de autor și a proprietății industriale (articolul 14), a accesului la justiție (articolul 16), a asistenței publice (articolul 23) și a legislației privind munca și securitatea socială (articolul 24).

Au apatrizii recunoscuți dreptul la documente de identitate și de călătorie?

Convenția prevede ca statele contractante să elibereze acte de identitate oricărui apatrid aflat pe teritoriul lor care nu deține un document de călătorie valabil. Articolul 28 prevede ca statele contractante să elibereze documente de călătorie apatrizilor care locuiesc legal pe teritoriul lor, cu excepția cazurilor în care motive întemeiate de securitate națională și ordine publică împiedică acest lucru.

Eliberarea unui document nu implică acordarea cetățeniei, nu modifică statutul persoanei și nu garantează dreptul de a beneficia de protecție diplomatică.

Partea a doua a articolului 28 invită statele să elibereze documente de călătorie oricărui apatrid aflat pe teritoriul lor, chiar și celor care nu au drept de ședere legală. Statelor li se solicită să ia în considerare acordarea documentelor de călătorie în baza Convenției apatrizilor care se află pe teritoriul lor și care nu pot obține un document de călătorie din țara în care își au reședința legală. Această prevedere este deosebit de importantă, având în vedere faptul că numeroși apatrizi nu au reședință legală pe teritoriul vreunui stat. Un document de călătorie este util atât pentru identificarea apatridului, cât și pentru a-i permite acestuia să încerce să intre pe teritoriul unui stat corespunzător.

Documentele de călătorie sunt deosebit de importante pentru apatrizi în facilitarea deplasării către alte state pentru studii, angajare în muncă, asistență medicală sau relocare. În conformitate cu programul Convenției, fiecare stat contractant este de acord să recunoască valabilitatea documentelor de călătorie eliberate de alte state părți. UNHCR poate oferi suport tehnic cu privire la eliberarea acestui tip de documente.

Poate un stat să expulzeze o persoană recunoscută ca apatridă?

În conformitate cu prevederile Convenției, apatrizii care locuiesc legal pe teritoriul statului nu vor fi expulzați decât din motive de securitate națională sau ordine publică. Expulzările sunt supuse garanțiilor unui tratament echitabil, cu excepția cazurilor în care există motive întemeiate de securitate națională. Prin urmare, trebuie instituite garanții procedurale care să permită apatrizilor să răspundă și să depună dovezi, indiferent de acuzație, să beneficieze de reprezentare juridică și să le fie acordat dreptul la recurs.

Actul final al Convenției indică faptul că nereturnarea este un principiu general acceptat. Nereturnarea, principiul de a nu returna o persoană pe un teritoriu unde ar

putea fi supusă riscului de persecuție, este în mod explicit prezentată și interpretată în prevederile unor tratate internaționale, inclusiv articolul 33 al Convenției ONU din 1951 privind statutul refugiaților, articolul 3 al Convenției ONU împotriva torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante, articolul 7 al Pactului internațional privind drepturile civile și politice, precum și numeroase instrumente regionale privind drepturile omului.

Deoarece interzicerea returnării este acceptată ca principiu al dreptului internațional, autorii Convenției nu au considerat necesară reafirmarea acesteia în articolele unei Convenții care reglementează statutul apatrizilor *de jure*.

Odată luată o decizie finală de expulzare, Convenția prevede ca statele să asigure persoanei respective timp suficient pentru obținerea accesului într-o altă țară.

Ce fel de procedură de naturalizare ar trebui să fie disponibilă pentru persoanele recunoscute ca apatride?

Statele părți la Convenție trebuie să faciliteze pe cât posibil asimilarea și naturalizarea apatrizilor. (Termenul „asimilare” nu reprezintă pierderea identității persoanelor implicate, ci, mai degrabă, integrarea în viața economică, socială și culturală a țării.) Acestora li se solicită în mod special să depună toate eforturile pentru accelerarea procedurilor de naturalizare, inclusiv prin reducerea taxelor și a costurilor în măsura în care acest lucru este posibil.

După ce Timor-Leste și-a declarat independența față de Indonezia, tuturor persoanelor originare din Timorul de Est cu reședința în Indonezia li s-a acordat opțiunea de a păstra cetățenia indoneziană sau de a solicita cetățenia Timor-Leste cu care au putut rămâne în Indonezia ca străini cu permis de ședere legală.

Anumite state au inclus în legislația privind naționalitatea termene reduse de ședere legală pentru refugiații și apatrizii care doresc să solicite naturalizarea.

Convenția europeană privind naționalitatea (ECN) din 1997 dezvoltă această recomandare prin solicitarea ca dreptul intern să conțină reguli care să ofere posibilitatea străinilor cu ședere legală și obișnuită în teritoriu să fie naturalizați. ECN limitează în mod suplimentar orice solicitări de rezidență la maximum 10 ani înainte ca o persoană să aibă dreptul să depună o cerere de naturalizare. De asemenea, Convenția încurajează statele să ia în considerare utilizarea procedurilor urgente de naturalizare pentru apatrizii și refugiații recunoscuți.

Care este importanța Actului final al Convenției?

Actul final recomandă ca fiecare stat contractant, atunci când recunoaște ca valabile motivele pentru care o persoană a renunțat la protecția statului al cărui cetățean este, să ia în considerare posibilitatea de a acorda acestei persoane tratamentul pe care Convenția îl acordă apatrizilor. Această recomandare a fost inclusă în numele apatrizilor *de facto*, care, tehnic, au încă o cetățenie, dar nu primesc niciunul dintre beneficiile asociate în general cu cetățenia, în principal, protecția națională.

Care sunt cele mai bune metode de protecție a apatrizilor ?

Cea mai eficientă modalitate de protecție a apatrizilor este aceea de a elabora o legislație care, în primul rând, să facă imposibilă crearea unei situații de apatridie (vezi capitolul 3 pentru o descriere completă a Convenției privind reducerea cazurilor de apatridie din 1961 și a măsurilor complementare pe care le pot adopta statele pentru a reduce sau elimina apatridia).

Totuși, până la eliminarea problemei apatridiei, persoanele recunoscute ca apatride trebuie protejate. Aderarea și implementarea Convenției din 1954 privind statutul apatrizilor și adoptarea legislației pentru implementarea acesteia vor asigura respectarea drepturilor și obligațiilor apatrizilor.

Așa cum s-a arătat mai sus, Convenția din 1954 nu schimbă naționalitatea unei persoane și nici nu obligă statele să admită pe propriul teritoriu persoane care nu sunt apatrizi refugiați. **Aplicarea prevederilor Convenției din 1954 nu este un substitut pentru acordarea cetățeniei.** Ori de câte ori este posibil, statele ar trebui să faciliteze asimilarea și naturalizarea apatrizilor care locuiesc pe teritoriul lor prin intermediul legislației și al practicilor privind naționalitatea. Această soluție este cunoscută ca **integrare locală**.

În anul 2005, guvernele din Kîrgîzstan și Turkmenistan au acordat acces urgent la cetățenie unui număr important de refugiați apatrizi originari din Tadjikistan, astfel încât aceștia să-și poată reface viața în țara de azil.

În unele cazuri excepționale, poate fi imposibil ca apatrizii să-și normalizeze statutul legal în țara în care trăiesc. **Relocarea** în altă țară poate fi, astfel, soluția potrivită pentru aceste persoane. Deoarece criteriile de relocare ale statelor nu acoperă în mod normal situații de apatridie (relocarea este, de cele mai multe ori, folosită pentru refugiați), Comitetul executiv al UNHCR a solicitat recent statelor să-și extindă criteriile pentru a include și apatrizii. În Concluzia nr. 95 (2003), ExCom

„Încurajează[a încurajat] (ExCom) statele să coopereze cu UNHCR în privința metodelor prin care să se rezolve cazurile de apatridie și să se ia în considerare posibilitatea relocării atunci când situația unui apatrid nu poate fi rezolvată în actuala țară-gazdă sau în altă țară anterioară de reședință obișnuită și rămâne precară...”

UNHCR poate oferi consiliere și asistență statelor atât cu privire la integrarea, cât și la relocarea apatrizilor.

Capitolul 3

Eliminarea cauzelor apatridiei

Apatridia poate fi rezultatul unor circumstanțe variate. O parte dintre principalele cauze ale apatridiei și măsurile practice pe care statele le pot lua pentru a evita aceste circumstanțe, în special în contextul revizuirii legislației privind cetățenia, sunt prezentate mai jos.

Cauze tehnice

Aspecte contradictorii la nivel legislativ

Pot să apară probleme atunci când legislația unui stat privind naționalitatea este în contradicție cu cea a altui stat, rezultatul fiind ca o persoană să nu poată avea naționalitatea niciunui dintre aceste state. Ambele seturi de legi pot fi elaborate în mod corespunzător, însă problemele apar atunci când acestea sunt implementate simultan. De exemplu, statul A, în care persoana s-a născut, acordă naționalitatea doar pe baza descendenței (*jus sanguinis*), dar părinții persoanei sunt cetățeni ai statului B. Statul B, pe de altă parte, acordă naționalitatea pe baza locului nașterii (*jus soli*), însă persoana s-a născut în statul A. Prin urmare, persoana respectivă este apatridă.

Pentru evitarea acestor probleme:

- Așa cum este stipulat în Convenția de la Haga din 1930, fiecare stat stabilește, în conformitate cu propria legislație, care îi sunt cetățenii. Această lege, recunoscută de alte state, trebuie să fie în conformitate cu convențiile internaționale, cutuma internațională și principiile recunoscute ale legislației aplicabile aspectelor legate de naționalitate. Statele ar trebui să dețină și să actualizeze setul de legi privind cetățenia și trebuie să înțeleagă implementarea acestora în practică pentru rezolvarea conflictelor legislative care se referă la naționalitate.
- Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie stabilește ca, în privința persoanelor care în alte condiții ar fi apatride, naționalitatea să fie acordată:
  - la naștere, de drept, persoanei născute pe teritoriul statului respectiv;
  - de drept, la o vârstă prestabilită, unei persoane născute pe teritoriul statului, sub incidența condițiilor legislației naționale;
  - la cererea unei persoane născute pe teritoriul statului (cererea poate fi supusă unuia sau mai multor aspecte precum: o perioadă determinată în care poate fi depusă cererea, cerințe specifice cu privire la reședință, lipsa condamnărilor pentru săvârșirea unor infracțiuni de o anumită natură și/sau condiția ca persoana să fi fost întotdeauna apatridă);
  - la naștere, unui copil legitim a cărui mamă are naționalitatea statului în care s-a născut copilul;
  - pe baza descendenței, în cazul în care persoana nu poate dobândi cetățenia statului contractant pe teritoriul căruia s-a născut, din cauza vârstei sau a cerințelor privind reședința (situația se referă la unul sau mai multe aspecte: o perioadă determinată în care poate fi depusă cererea, cerințe specifice cu privire la reședință și/sau condiția ca persoana să fi fost întotdeauna apatridă);

- copiilor găsiți pe teritoriul statului contractant;
  - la naștere, de drept, unei persoane născute pe teritoriul altei țări dacă naționalitatea unuia dintre părinți, la momentul nașterii, era cea a statului contractant;
  - la cerere, conform prevederilor legislației naționale, unei persoane născute pe teritoriul altei țări dacă naționalitatea unuia dintre părinți la momentul nașterii era cea a statului contractant (cererea poate fi supusă unuia sau mai multor aspecte: o perioadă determinată în care poate fi depusă cererea, cerințe specifice cu privire la reședință, lipsa unei condamnări privind fapte comise împotriva securității naționale și/sau condiția ca persoana să fi fost întotdeauna apatridă);
- Majoritatea statelor combină principiile *jus soli* și *jus sanguinis* în legislația privind cetățenia pentru a stabili corpul inițial de cetățeni ai statului și modalitatea de acordare a cetățeniei la naștere. Acele state care nu acceptă dubla cetățenie trebuie să garanteze ca, la o anumită vârstă, o persoană sau părinții persoanei să aibă opțiunea de a alege una dintre cetățenii.

Conflicte legislative legate de renunțare

Anumite state au legi privind naționalitatea care permit persoanelor să renunțe la cetățenie fără să fi obținut anterior sau să le fi fost garantată acordarea unei alte naționalități. Acest lucru are, de cele mai multe ori, ca rezultat apatridia. Conflictele legislative de această natură pot să apară atunci când unul dintre state nu permite renunțarea la naționalitate înainte ca persoana să fi dobândit anterior o altă naționalitate, în timp ce celălalt stat implicat nu acordă propria naționalitate înainte ca persoana să renunțe la cetățenia inițială. În alte cazuri, i se poate solicita unei persoane să renunțe la o cetățenie dobândită în altă țară înainte să poată solicita cetățenie în țara în care are reședința, persoana devenind astfel apatridă până la acordarea noii cetățenii.

Pentru evitarea acestei probleme:

- În conformitate cu Convenția din 1961, pierderea sau renunțarea la naționalitate ar trebui să fie condiționată de posesia anterioară sau de asigurarea dobândirii unei noi naționalități. Pot fi făcute excepții în cazul persoanelor naturalizate care, în ciuda notificărilor privind formalitățile și termenele limită, locuiesc în străinătate un număr fix de ani și nu își exprimă intenția de a-și păstra naționalitatea. În acest caz, o persoană naturalizată este o persoană care a dobândit cetățenia în urma cererii adresate statului contractant implicat, iar statul contractant respectiv ar fi putut refuza cererea. Pierderea naționalității poate avea loc doar în condițiile legii și însoțită de garanții procedurale complete, precum dreptul la audiere echitabilă în instanță sau de către o altă instituție independentă.
- Legislația privind cetățenia ar trebui să stipuleze faptul că niciun cetățean nu poate renunța la propria cetățenie fără să dobândească o altă cetățenie sau fără să primească asigurări formale și în scris din partea autorităților competente cu privire la faptul că va dobândi o altă cetățenie.
- Anumite state au introdus prevederi care permit redobândirea naționalității în cazul în care persoanele pierd sau nu dobândesc o altă cetățenie.
- În cazul statelor care nu acceptă naționalitatea dublă sau multiplă, legislația privind cetățenia trebuie să se asigure că solicitarea de renunțare sau pierdere a

unei alte naționalități ca precondiție pentru dobândirea sau păstrarea naționalității este ridicată atunci când renunțarea sau pierderea nu este posibilă. De exemplu, nu trebuie să li se solicite refugiaților să se întoarcă în țara de origine sau să contacteze autoritățile din țara de origine pentru a renunța la cetățenie.

Bune practici: Ucraina

În 1944, peste 200.000 de tătari din Crimeea au fost deportați din Crimeea în diverse regiuni din Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS), fiind acuzați de cooperare cu forțele naziste de ocupație. Majoritatea au fost deportați în Republica Socialistă Uzbekistan. Douăzeci de ani mai târziu, președintele Sovietului Suprem al URSS a declarat că acuzațiile împotriva tătarilor din Crimeea erau nefondate și că tătarii își pot stabili reședința oriunde pe teritoriul URSS, inclusiv în peninsula Crimeea.

Însă acei tătari care au decis să se întoarcă în Crimeea au întâmpinat probleme în obținerea înregistrării, a locurilor de muncă, a accesului la pământ și la locuințe. În 1987, Consiliul de Miniștri al URSS a adoptat o hotărâre prin care se restricționa repatrierea tătarilor din Crimeea în opt raioane din centrul peninsulei, împiedicând reîntoarcerea acestora pe teritoriul ocupat anterior pe coasta de sud, mai fertil și mai bine dezvoltat. Doi ani mai târziu, Sovietul Suprem a declarat „ilegale și criminale” acțiunile folosite pentru a nu acorda drepturi „persoanelor supuse deportării forțate”, iar rezultatul a fost că un val masiv de persoane s-a întors în Crimeea.

În urma dizolvării URSS, în decembrie 1991, au apărut dintr-odată probleme politice și juridice complexe privind succesiunea statală, inclusiv probleme legate de granițe teritoriale și de naționalitate.

Ucraina, care acum includea teritoriul Crimeei, a devenit statul succesor al fostei RSS Ucraina. În conformitate cu prima Lege a cetățeniei (1991), persoanele care erau cetățeni ai fostei URSS și care erau rezidenți permanenți pe teritoriul ucrainean, inclusiv în Crimeea, la data declarării independenței, pe 24 august 1991, devin automat (*ex lege*) cetățeni ai Ucrainei, indiferent de origine, statut social, rasă, naționalitate, gen, educație, limbă maternă, opinie politică sau religie. Singurele cazuri în care aceste persoane nu puteau dobândi automat cetățenia ucraineană erau cele în care erau cetățeni ai altui stat și aveau obiecții privind dobândirea cetățeniei ucrainene. Chiar și acele persoane care și-au înregistrat reședința legală în Ucraina în perioada dintre declararea independenței și intrarea în vigoare a Legii cetățeniei cu trei luni mai târziu au primit automat cetățenie ucraineană. Aproximativ 150.000 de tătari din Crimeea au dobândit cetățenie ucraineană în baza acestor prevederi.

Un număr estimativ de 108.000 de tătari din Crimeea care s-au întors în Ucraina după intrarea în vigoare a Legii cetățeniei, în

noiembrie 1991, au întâmpinat noi probleme în obținerea cetățeniei ucrainene. Aproximativ 28.000 de persoane și-au anulat statutul de reședință permanentă în alte țări înainte ca legislația privind cetățenia din țările respective să intre în vigoare și au devenit apatrizi *de jure*. Alte 80.000 de persoane, care au continuat să fie înregistrate în țara anterioară de reședință, în momentul în care legislația privind cetățenia a intrat în vigoare, au devenit cetățeni *de jure* ai statelor respective. Ca rezultat, acestora nu li s-a acordat automat cetățenia ucraineană. Deși li s-a permis accesul la cetățenia ucraineană prin intermediul procedurilor individuale de naturalizare, majoritatea persoanelor care s-au întors și care sperau să dobândească cetățenia ucraineană, nu au putut întruni cerințele stricte ale acelor proceduri, inclusiv cerința reședinței timp de cinci ani în Ucraina, un venit suficient și cunoașterea limbii ucrainene.

UNHCR, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și Consiliul Europei au încurajat guvernul ucrainean să modifice legea cetățeniei pentru a lua în considerare aceste probleme. UNHCR a oferit instruire și asistență tehnică Serviciului de pașapoarte și naturalizare al Ucrainei și a organizat o campanie media pe teme legate de cetățenie. ONG-uri locale, sub supravegherea UNHCR, au acordat consiliere juridică solicitanților de cetățenie ucraineană și au reprezentat persoanele respective pe parcursul procedurilor juridice în fața autorităților ucrainene.

În efortul de a reduce și, în cele din urmă, a preveni apatridia, Parlamentul Ucrainei, după consultarea cu UNHCR, a modificat legea cetățeniei de șapte ori în primii zece ani de existență a acesteia. În mai 1997, s-a renunțat la cerințele privind limba și venitul solicitanților, iar descendenților persoanelor deportate inițial li s-a permis dobândirea cetățeniei ucrainene în virtutea originii înaintașilor acestora pe teritoriul Crimeei. Aceste amendamente pozitive au permis unui număr de 28.000 de apatrizi *de jure* să dobândească, în final, cetățenia ucraineană.

În timp ce aceste modificări constituiau un progres considerabil în vederea rezolvării problemelor apatrizilor, alte obstacole în calea dobândirii cetățeniei ucrainene au fost păstrate, inclusiv interzicerea, prin Constituție, a dublei cetățenii. Persoanele reîntoarse care deveniseră deja cetățeni *de jure* ai Uzbekistanului, înainte de revenirea în Crimeea, trebuiau să fie eliberate formal de cetățenia uzbekă înainte să poată obține cetățenia ucraineană. Renunțarea la cetățenia uzbekă necesita însă plata a 100 dolari americani, o vizită la ambasada uzbekă din Kiev și o procedură administrativă care deseori dura mai mult de un an.

UNHCR și OSCE au mediat negocierile dintre cele două țări, care au generat un acord bilateral, adoptat în 1998, care a simplificat procedurile de schimbare a cetățeniei. Uzbekistan a fost de acord să

îi scutească pe solicitanți de taxa de renunțare și a permis birourilor locale de pașapoarte ale Ministerului de Interne ucrainean să strângă cererile de renunțare și să le înainteze autorităților uzebe. Ca răspuns la îngrijorările UNHCR, a fost adoptată o politică administrativă care stipula că acordarea cetățeniei ucrainene se face în același timp cu renunțarea la cetățenia uzbekă, evitându-se astfel posibilitatea ca un individ să devină apatrid în timpul derulării procesului. Pe parcursul celor trei ani în care a fost valabil acest acord, aproximativ 80.000 de persoane reîntoarse din Uzbekistan au primit cetățenia ucraineană. Ucraina a încheiat ulterior acorduri bilaterale similare cu Belarus (1999), Kazahstan (2000), Tadjikistan (2001) și Republica Kîrgîză (2003).

În ianuarie 2001, parlamentul ucrainean a adoptat o nouă lege a cetățeniei, care merge chiar mai departe în direcția prevenirii apatridiei. Printre alte prevederi, legea, care a fost revizuită în 2005, permite solicitanților să renunțe la cetățenia străină în termen de un an de la dobândirea naționalității ucrainene și scutește solicitanții de renunțarea formală în cazul în care taxele impuse pentru renunțare depășesc salariul minim lunar din Ucraina.

Legi și practici care afectează în special copiii

Așa cum a fost stipulat atât în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (ICCPR), cât și în cadrul Convenției privind drepturile copilului (CRC), toți copiii, indiferent de locul nașterii, trebuie înregistrați imediat după naștere. Toți copiii au dreptul de a dobândi o cetățenie. Naționalitatea copilului va fi determinată în conformitate cu legile statelor implicate; și toate statele solicită clarificări cu privire la locul de naștere al copilului și părinți. Fără o dovadă a nașterii, adică fără o înregistrare recunoscută a nașterii, este aproape imposibil să se stabilească identitatea unui copil și, prin urmare, imposibil să se dobândească naționalitatea.

Pentru evitarea acestei probleme:

- Statele trebuie să furnizeze resursele necesare autorităților competente ale administrației locale, cu scopul de a asigura înregistrarea sistematică a nașterilor în conformitate cu articolul 7 al CRC și articolul 24 al ICCPR. Sprijin din partea comunității internaționale, în special prin intermediul UNICEF, trebuie solicitat dacă este necesar.
- În momentul înregistrării nașterilor, statele trebuie să identifice cazurile de naționalitate discutabilă și trebuie să acorde cetățenia în cazul în care altfel copilul ar deveni apatrid. Prevederile relevante ale Convenției din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie trebuie încorporate în legislația națională ca urmare a aderării la Convenție. Aceste prevederi trebuie incluse în legislația internă, chiar dacă statul nu a aderat la Convenția din 1961.
- Legislația privind cetățenia trebuie să conțină prevederi privind dobândirea naționalității țării în care s-a născut copilul. Acest lucru ar preveni apatridia în cazurile în care s-a făcut o eroare în stabilirea naționalității copilului la naștere.
- Copiii cuplurilor necăsătorite trebuie, pe cât posibil, să beneficieze de același acces la naționalitate la naștere ca și copiii cuplurilor căsătorite, în conformitate cu dreptul național.

În multe țări, femeilor nu li se permite să transmită naționalitatea copiilor, nici chiar în cazurile în care un copil a fost născut în statul de naționalitate al mamei, iar tatăl nu are naționalitate. În aceste situații, copilul este apatrid.

Pentru evitarea acestei probleme:

- În conformitate cu Convenția din 1957 privind naționalitatea femeilor căsătorite și Convenția din 1979 privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, femeile trebuie să beneficieze de drepturi egale cu cele ale bărbaților în privința naționalității copiilor. Prin aplicarea acestor principii se vor evita atât discriminarea împotriva femeilor, cât și posibilitatea moștenirii de către copil a statutului de apatrid al tatălui său, în cazul în care acesta este apatrid.
- Statele trebuie să includă prevederi privind nediscriminarea pe motive de gen în legislațiile naționale privind cetățenia.

Deseori, **copiii orfani și cei abandonati** nu au o naționalitate confirmată. De asemenea, copiii nelegitimi pot fi împiedicați să dobândească naționalitatea.

Pentru evitarea acestei probleme:

- Copiii găsiți pe teritoriul unui stat trebuie să beneficieze de naționalitatea statului respectiv. Acest principiu este inclus în legislația multor state privind cetățenia și în instrumentele internaționale privind naționalitatea.
- Interesul superior al copilului trebuie să fie mereu motivul esențial de luat în considerare la determinarea naționalității copilului.

Practicile unor state privind **adopția** pot duce la apatridie dacă, de exemplu, copiii nu pot dobândi naționalitatea părinților adoptivi.

Pentru evitarea acestor probleme:

- Statele trebuie să introducă prevederi în legislația națională cu scopul de a asigura ca adopțiile realizate în afara țării, în conformitate cu dreptul internațional, să fie recunoscute de dreptul național. Convenția europeană din 1967 privind adopția copiilor încurajează statele să faciliteze acordarea naționalității copiilor adoptați de cetățenii statelor respective.

Practici administrative

Există numeroase aspecte administrative și procedurale privind dobândirea, redobândirea și pierderea naționalității. Chiar dacă o persoană este eligibilă pentru obținerea cetățeniei – într-adevăr, chiar dacă un individ și-a depus cu succes cererea pentru cetățenie – taxele administrative excesive, termenele care nu pot fi respectate și/sau incapacitatea de a pune la dispoziție documentele necesare, întrucât acestea se află în posesia statului anterior de naționalitate, toate pot împiedica o persoană să dobândească naționalitatea.

Pentru evitarea acestei probleme:

- Solicitățile privind dobândirea, păstrarea, pierderea, redobândirea sau certificarea naționalității trebuie să fie procesate într-o perioadă de timp rezonabilă.

- Înregistrarea dobândirii sau pierderii automate (*ex lege*) a naționalității, inclusiv în situațiile de succesiune statală pentru rezidenții legali și obișnuiți, nu trebuie să necesite declarații scrise, chiar dacă statelor li se recomandă în general să păstreze documente scrise cu privire la toate deciziile privind naționalitatea.
- Taxele pentru dobândirea, păstrarea, pierderea, redobândirea sau certificarea naționalității și pentru analize administrative și juridice legate de acestea trebuie să fie în limite rezonabile.

Legi și practici care afectează în special femeile

Unele state schimbă *automat* statutul naționalității unei femei în momentul în care aceasta se căsătorește cu o persoană care nu este cetățean al statului de origine al soției. O femeie poate deveni apatridă dacă nu primește automat naționalitatea soțului sau dacă soțul acesteia nu are naționalitate.

De asemenea, o femeie poate deveni apatridă dacă, după primirea naționalității soțului, căsătoria se desface și ea pierde naționalitatea dobândită prin căsătorie, însă naționalitatea sa anterioară nu este redobândită în mod automat.

Pentru evitarea acestor probleme:

- Convenția din 1957 cu privire la naționalitatea femeilor căsătorite și Convenția din 1979 cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor încearcă să acorde femeilor drepturi egale cu cele ale bărbaților în privința dobândirii, schimbării sau păstrării naționalității. În conformitate cu principiile conținute în aceste convenții, statutul naționalității soțului nu ar trebui să schimbe în mod automat naționalitatea soției, să o transforme în apatridă și nici să o oblige să dobândească naționalitatea soțului.
- În statele unde femeile nu au drepturi egale cu bărbații, iar acestea își pot pierde cetățenia în mod automat în momentul căsătoriei, sau unde femeile trebuie să renunțe la cetățenia anterioară în momentul căsătoriei, trebuie introduse prevederi în legislația privind cetățenia, astfel încât femeile ale căror căsătorii au fost desfăcute să redobândească cetățenia anterioară în mod automat, printr-o simplă declarație.

Pierderea automată a naționalității

Unele state revocă în mod automat naționalitatea unei persoane în momentul în care și-a părăsit țara sau este rezidentă în afara țării. Revocarea naționalității, care poate surveni la doar câteva luni după plecarea persoanei, este deseori asociată cu practici administrative greșite, prin care individul în cauză nu este anunțat despre faptul că, în cazul în care nu se înregistrează în mod regulat la autoritățile țării respective, riscă să își piardă naționalitatea. Dacă persoana a dobândit cetățenia prin naturalizare – mai degrabă decât în cazul în care aceasta s-a născut în statul respectiv sau a dobândit naționalitatea prin intermediul descendenței – chiar și înregistrarea regulată poate fi insuficientă pentru a garanta faptul că naționalitatea nu va fi revocată. Apatridia este deseori un rezultat direct al acestor practici.

Pentru evitarea acestei probleme:

- Articolul 7 alineatul 3 din Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie stipulează că un individ nu își poate pierde naționalitatea, devenind astfel apatridă, din motivul părăsirii țării, al stabilirii reședinței în străinătate, al neînregistrării sau din orice alt motiv similar. Convenția include o excepție de la

acest principiu privind cetățenii naturalizați care își au reședința în străinătate de mai mult de șapte ani consecutivi. Aceste persoane trebuie să își exprime dorința de a-și păstra naționalitatea în fața autorității competente. Așadar, statele trebuie să informeze adecvat cetățenii naturalizați cu privire la această politică atât din interiorul granițelor, cât și din afara acestora, prin intermediul serviciilor consulare.

- Instrumente mai recente, precum Convenția europeană privind naționalitatea, nu permit statelor să lipsească o persoană de naționalitatea sa pe motiv că respectivul individ are reședința obișnuită în străinătate, dacă individul în cauză ar putea astfel deveni apatrid.

Cauze legate de succesiunea statală

Transferul de teritoriu sau de suveranitate

Deși este doar parțial descris în instrumentele și principiile internaționale specifice, transferul de teritoriu sau de suveranitate este de mult timp una dintre cauzele apatridiei. Legile și practicile naționale vor fi schimbate în mod inevitabil atunci când un stat trece prin schimbări teritoriale profunde sau prin schimbări în privința suveranității, cum ar fi situațiile în care un stat își câștigă independența față de o putere colonială, după ce respectivul stat a fost dizolvat, dacă un stat nou sau mai multe state succed unui stat dizolvat sau dacă un stat este restabilit după o perioadă de dizolvare. Oricare din aceste evenimente poate duce la adoptarea unor legi sau decrete noi privind cetățenia și/sau a unor noi proceduri administrative. Indivizii pot deveni apatrizi în aceste situații, dacă nu dobândesc naționalitatea conform noii legislații/noului decret sau noilor proceduri administrative, ori dacă li se refuză naționalitatea în virtutea unei reinterpretări a legilor și practicilor aplicabile anterior.

Pentru evitarea acestor probleme:

- Articolul 10 din Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie stipulează faptul că statele părți trebuie să se asigure că apatridia nu apare ca rezultat al transferului de teritoriu. Statele ar trebui să semneze tratate bilaterale sau multilaterale care să includă prevederi menite să asigure că apatridia nu apare ca rezultat al unui asemenea transfer. Dacă nu există un tratat semnat, statul/statele implicat(e) trebuie să acorde naționalitatea persoanelor care altfel ar deveni apatride.
- În practică, populațiile sunt în general legate de teritorii; cu toate acestea, unele tratate internaționale, prevederi constituționale și legislații naționale oferă și posibilitatea de a opta pentru una din naționalitățile statelor succesoare.
- De asemenea, tratatele de succesiune pot să conțină prevederi care să se concentreze asupra modului în care dizolvarea sau separarea statelor poate afecta naționalitatea.
- Răspunzând necesității de codificare și dezvoltare a dreptului internațional în domeniul naționalității în relație cu succesiunea statală, Comisia Națiunilor Unite pentru dreptul internațional (CDI) a pregătit un proiect de articole în domeniu, conținute în Anexa la Rezoluția Adunării Generale a ONU 55/153 din 2001. Articolele propuse stipulează:

- toate statele implicate trebuie să ia măsurile corespunzătoare, astfel încât persoanele care, la data succesiunii statelor, aveau naționalitatea statului predecesor să nu devină apatride ca rezultat al succesiunii;
  - o persoană a cărei reședință obișnuită este localizată într-un teritoriu afectat de succesiune se presupune că va dobândi naționalitatea statului succesor la data succesiunii;
  - un stat succesor nu trebuie să acorde naționalitatea sa unor persoane care aveau reședința obișnuită în alt stat, împotriva voinței persoanelor în cauză, cu excepția cazului în care acestea ar deveni altfel apatride ;
  - statele în cauză trebuie să țină cont de voința persoanelor în cauză ori de câte ori aceste persoane sunt îndreptățite să dobândească naționalitatea a două sau mai multe state. Fiecare stat implicat trebuie să acorde dreptul de a opta pentru naționalitatea statului respectiv persoanelor care au legături adecvate cu acesta, dacă acele persoane ar deveni altfel apatride;
  - statele în cauză nu refuză, prin discriminare din orice motiv, persoanelor în cauză dreptul de a păstra sau de a dobândi o naționalitate, ori dreptul de a opta pentru o naționalitate.
- Convenția europeană privind naționalitatea și **proiectul Protocolului privind evitarea apatridiei în raport cu succesiunea statală** conțin prevederile care se regăsesc în Convenția din 1961 și multe dintre principiile conținute în articolele propuse de CDI. Convenția Europeană alocă un capitol întreg succesiunii statale și naționalității, subliniind patru mari principii:
    - legătura efectivă și reală între persoana implicată și stat;
    - reședința obișnuită a persoanei în cauză la momentul succesiunii;
    - voința persoanei în cauză; și
    - originea teritorială a persoanei în cauză.

Pe lângă aceasta, Convenția europeană privind naționalitatea stipulează că persoanele care nu sunt cetățenii unui stat predecesor, care sunt rezidenți obișnuiți pe teritoriul a cărui suveranitate s-a transferat către statul succesor, și care nu au dobândit naționalitatea statului succesor, trebuie să aibă dreptul de a rămâne în acel stat și de a se bucura de aceleași drepturi economice și sociale ca și cetățenii.

- Proiectul Protocolului privind evitarea apatridiei în raport cu succesiunea statală a dezvoltat reguli specifice de administrare a probelor privind naționalitatea (articolul 8) în cazurile de succesiune statală:

„Un stat succesor nu trebuie să insiste asupra cerințelor standard de dovedire necesare pentru acordarea naționalității sale în cazul persoanelor care au devenit sau ar deveni apatride, ca rezultat al succesiunii statale, și în cazurile în care nu este rezonabil ca aceste persoane să întrunească cerințele standard.

Un stat succesor nu va cere dovada nedobândirii altei naționalități înainte de a acorda naționalitatea sa persoanelor care erau rezidenți obișnuiți pe teritoriul său

în momentul succesiunii statale și care au devenit sau ar deveni apatride ca rezultat al succesiunii statale.”

Alineatul 1 al articolului 8 ia în considerare situația în care este imposibil sau foarte dificil pentru o persoană să îndeplinească cerințele standard de dovedire pentru a întruni condițiile de dobândire a naționalității. În unele cazuri, ar putea fi imposibil pentru o persoană să furnizeze toate dovezile documentare cu privire la descendența sa dacă, de exemplu, arhivele registrului civil au fost distruse. Poate apărea și situația în care este imposibil să se dovedească pe baza unor documente locul de reședință în cazul în care acesta nu a fost înregistrat. Această prevedere acoperă și situațiile în care ar fi posibil pentru o persoană să pună la dispoziție dovezi, dar nu ar fi rezonabil să se ceară asemenea dovezi, de exemplu, în cazul în care aducerea acestor dovezi de către solicitant i-ar pune acestuia viața sau sănătatea în pericol. Circumstanțele care fac dificilă furnizarea dovezilor nu sunt întotdeauna legate direct de evenimentul succesiunii statale. Ar putea fi consecințe ale unui eveniment care a apărut înainte sau după momentul succesiunii, de exemplu, în cazul în care, sub regimul statului predecesor, registrul civil a fost distrus sau documente esențiale nu au fost eliberate către un anumit segment al populației. În asemenea situații, o probabilitate mare de existență a dovezilor și/sau mărturii independente vor fi suficiente pentru a îndeplini condițiile de dobândire a naționalității statului succesor.

Alineatul 2 al articolului 8 este relevant doar în cazul în care statul predecesor a dispărut, iar toate persoanele care posedau naționalitatea statului respectiv au pierdut-o ca o consecință automată a dizolvării statului. În cazul în care noul stat succesor nu îngăduie sau reduce numărul cazurilor de naționalități multiple, statul ar putea cere persoanei în cauză să dovedească că nu a dobândit altă naționalitate sau că este apatridă. Cerința de a dovedi lipsa altei naționalități sau apatridia este deseori imposibil de îndeplinit, întrucât depinde de cooperarea altor state. În cazul în care există riscul ca persoana în cauză să devină apatridă ca rezultat al succesiunii statale, statul succesor nu ar trebui să solicite dovezi cu privire la inexistența altei naționalități sau la statutul de apatridă înainte de a-i acorda cetățenia. Această regulă se bazează pe considerația predominantă că prevenirea apatridiei este principala preocupare a comunității internaționale, în timp ce acceptarea sau respingerea naționalităților multiple este o problemă care va fi soluționată de către fiecare stat în parte.

Aceste prevederi nu împiedică un stat care dorește să reducă numărul cazurilor de naționalități multiple pe teritoriul său să coopereze cu alte state sau să schimbe informații cu privire la dobândirea sau pierderea cetățeniei. Naționalitățile multiple pot fi combătute prin prevederea nerecunoașterii altei naționalități, regăsită în Convenția de la Haga din 1930 cu privire la anumite întrebări referitoare la conflictul legislativ privind naționalitatea, și prin articolul 7.1.a din Convenția europeană, care stabilește posibilitatea pierderii automate a naționalității în cazul în care o persoană dobândește, în mod voluntar, altă naționalitate. De asemenea, un stat poate să solicite individului în cauză să facă o declarație scrisă prin care să afirme că nu posedă și nu va poseda altă naționalitate. Aceasta va permite statului să îi anuleze propria cetățenie dacă/când se descoperă ulterior că persoana în cauză a făcut o declarație falsă.

Bune practici: Republica Cehă

Când Cehoslovacia a fost dizolvată formal, la 01.01.1993, ambele state succesoare – Republica Cehă și Republica Slovacă – au adoptat noi legi privind cetățenia, care au definit corpul inițial de cetățeni al fiecărui stat și procesul prin care persoanele pot dobândi naționalitatea în fiecare din aceste două țări. Ambele legislații au însă la bază cadrul legal cehoslovac privind acordarea cetățeniei, care a fost elaborat în 1969 și deci nu mai era aplicabil la noua realitate.

Potrivit cadrului legal intern privind cetățenia în cele două state, persoanele născute înainte de 1954 – de exemplu acele persoane care aveau minim vârsta de 15 ani când Republica Socialistă Cehoslovacia a devenit federație constituită din două republici – erau cetățeni ai acelor state dacă erau născuți pe teritoriile acelor state (*jus soli*). Acele persoane născute după 1954 erau considerate cetățeni ai unuia dintre aceste state pe baza *jus soli* (persoanele născute din părinți cu cetățenie mixtă cehă/slovacă își dobândeau de obicei cetățenia în baza locului nașterii lor) sau primeau cetățenia părinților (*jus sanguinis*), în cazul în care ambii părinți aveau aceeași cetățenie. În consecință, multe persoane care au locuit toată viața în Republica Cehă au primit cetățenie slovacă și viceversa. O mare parte a minorității etnice române care trăiește în Republica Cehă a fost surprinsă în această situație legală, întrucât mulți dintre ei au fost născuți pe teritoriul slovac sau erau descendenți ai unor strămoși născuți slovaci.

În timp ce noile legi slovace privind cetățenia ofereau tuturor cetățenilor din fosta Cehoslovacie dreptul nerestricționat la naționalitate, noua Lege privind cetățenia cehă a introdus condiții stricte de dobândire a cetățeniei cehe. Pentru a obține cetățenia cehă, o persoană:

- trebuie să fi deținut oficial, neîntrerupt, o reședință permanentă pe teritoriul Republicii Cehe, pentru cel puțin doi ani înainte de dizolvarea federației;
- trebuie să fi fost absolvită de cetățenia slovacă; și
- trebuie să nu fi fost condamnată pentru o infracțiune cu premeditare în ultimii cinci ani.

La mijlocul anilor '90, guvernul slovac și cel ceh au solicitat UNHCR să le asiste în soluționarea miilor de cazuri de apatridie apărute ca rezultat al legilor contradictorii. UNHCR a realizat două misiuni de documentare în regiune și a organizat consultări cu guvernele pe tema legislației privind cetățenia.

În 1996, UNHCR a sprijinit înființarea Centrului de Consultanță privind Cetățenia, cu sediul la Praga. Centrul oferă consiliere legală și socială foștilor cetățeni din Cehoslovacia care sunt apatrizi, deși au legături de lungă durată și reale cu Republica Cehă. Într-un an, Centrul a asistat aproximativ 6.000 de persoane, inclusiv circa 900

de copii care se aflau în centre de adopție, peste 3.500 de persoane întemnițate în penitenciare cehe și alte 2.000 care nu puteau să-și determine sau să-și exercite naționalitatea.

Urmând recomandările făcute de UNHCR și Consiliul Europei, guvernul ceh a început să reducă restricționările pentru dobândirea cetățeniei. În aprilie 1996, legislativul ceh a adoptat un amendament la Legea privind cetățenia, care a oferit Ministerului de Interne libertatea de a renunța să mai solicite aplicanților să nu aibă cazier judiciar, pentru aceia care erau sau fuseseră cetățeni slovaci, care au locuit neîntrerupt în Republica Cehă și dețineau dovezi oficiale privind reședința.

Apoi, în 1999, legislativul ceh a mai adoptat un amendament, care permitea cetățenilor din fosta Cehoslovacie care locuiseră permanent pe teritoriul care a devenit Republica Cehă, dar care nu dețineau un permis de ședere oficial, să devină cetățeni ai Republicii Cehe. Prin acest amendament, acestor persoane li se permitea să-și dovedească șederea prin contracte de muncă, de închiriere sau/și cu martori. De asemenea, nu mai este obligatorie condiția de a nu deține cazier judiciar. În timp, prin eforturile concertate ale UNHCR, ONG-urilor și autorităților cehe, acești foști cehoslovaci care au locuit permanent în Republica Cehă, de la dizolvarea federației, au obținut acces nelimitat la cetățenia Republicii Cehe.

Cauze legate de discriminare sau privarea arbitrară de naționalitate

Discriminarea

Una dintre principalele limitări ale libertății statului de a acorda sau de a refuza naționalitatea este prevederea referitoare la discriminarea rasială. Acest principiu este reflectat în Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și în multe alte instrumente. În Recomandările sale generale privind discriminarea persoanelor fără cetățenie, din 01.10.2004, Comisia ONU privind eliminarea discriminării rasiale a declarat că „privarea de cetățenie pe baza rasei, culorii, descendenței, originii etnice sau naționale reprezintă o încălcare a obligației statelor de a asigura dreptul nediscriminatoriu la naționalitate”.

Oricum, uneori indivizii sunt în incapacitatea de a obține cetățenia unui anumit stat, deși dețin legături puternice cu acel stat – legături care, pentru alte persoane, ar fi suficiente pentru a li se acorda cetățenia. Discriminarea bazată pe rasă, culoare, etnie, religie, sex, opinie politică sau alți factori poate fi clară sau neintenționat creată prin legi sau prin felul în care sunt aplicate acestea. Legile pot fi considerate discriminatorii dacă conțin un limbaj prejudiciabil sau dacă rezultatul aplicării acestora este discriminarea.

Pentru a evita această problemă:

- Trebuie să se asigure că principiul nediscriminării privind naționalitatea este consfințit în constituție și în legile privind naționalitatea și să se asigure, prin decizii administrative și judiciare, implementarea principiului.

- Statele trebuie să adopte orice măsură adecvată, atât pe plan intern, cât și în cooperare cu alte state, pentru a se asigura că orice copil are o naționalitate atunci când se naște. Așadar, copiii născuți din părinți căsătoriți, copiii născuți în afara căsătoriei și copiii născuți din părinți apatrizi au același drept la naționalitate, conform dreptului internațional.
- Convenția privind naționalitatea femeilor căsătorite din 1957 și Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare a femeilor din 1979 încearcă să asigure femeilor drepturi egale cu bărbații în dobândirea, schimbarea sau păstrarea naționalității. În conformitate cu principiile menționate în aceste Convenții, statutul naționalității soțului nu ar trebui să schimbe automat naționalitatea soției, să o facă apatridă sau să o oblige să preia naționalitatea soțului.

Privarea sau refuzul cetățeniei

Declarația universală a drepturilor omului stipulează că nimeni nu va fi privat arbitrar de naționalitate. Convenția din 1961 și Convenția europeană din 1997 privind naționalitatea limitează strict posibilitățile statelor de a iniția pierderea cetățeniei. Orice astfel de pierdere a naționalității trebuie însoțită de garanții procedurale complete și nu trebuie să ducă la apatridie.

Deznaționalizarea apare atunci când un stat privează un individ de cetățenie, de obicei pentru că statul este implicat în practici discriminatorii. De obicei, urmează expulzarea persoanei.

Pentru evitarea acestor probleme:

- Principiul de bază al dreptului internațional este că nimeni nu trebuie privat de naționalitate, dacă o astfel de privare generează apatridie.
- Convenția privind reducerea cazurilor de apatridie din 1961 stabilește următoarele excepții de la acest principiu:
  - naționalitatea obținută prin declarație falsă sau fraudă;
  - pierderea naționalității ca urmare a șederii în străinătate (vezi mai sus);
  - acte incompatibile cu responsabilitatea loialității, constând fie în violarea unei interdicții exprese de a presta servicii unui alt stat, fie în faptul că prin conduita personală se aduc prejudicii serioase intereselor vitale ale statului (doar dacă acestea erau specificate în lege în momentul semnării Convenției); sau
  - jurământ sau declarație formală de loialitate față de un alt stat sau repudierea loialității față de un stat (doar dacă era specificat în lege în momentul semnării Convenției).

Un stat parte al Convenției din 1961 nu poate decât să priveze un individ de naționalitatea sa în condițiile de mai sus, dacă acestea sunt specificate la momentul semnării, ratificării sau aderării și dacă sunt în conformitate cu legea și însoțite de toate garanțiile procedurale, precum dreptul la o audiere corectă. Un stat contractant nu va priva nicio persoană sau grup de persoane de naționalitatea lor, pe criterii de rasă, etnie, religie sau opinie politică.

- Convenția europeană privind naționalitatea din 1997 limitează și mai mult capacitatea statelor de a priva persoanele de cetățenia lor, dacă aceasta duce la apatridie. Potrivit acestei Convenții, privarea de cetățenie se justifică doar în cazurile dobândirii naționalității prin fraudă sau declarație falsă. Totuși, dacă privarea de cetățenie nu duce la apatridie, statul poate priva un cetățean de naționalitatea sa din cauza:
  - dobândirii voluntare a unei alte naționalități;
  - serviciului voluntar în cadrul unei forțe armate străine;
  - conduitei care aduce prejudicii serioase intereselor vitale ale unui stat;
  - lipsei unei legături reale între stat și persoana în cauză, care de obicei locuiește în străinătate;
  - neîndeplinirii condițiilor care conduc la dobândirea automată a naționalității statului, după cum este stipulat în legislația internă (se aplică numai minorilor); sau
  - faptului că un copil adoptat dobândește sau deține naționalitatea străină a unuia sau a ambilor părinți adoptivi.

Principalele prevederi ale Convenției ONU din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie

Dobândirea naționalității (articolele 1, 2, 3 și 4)

Naționalitatea va fi acordată acelor care, în caz contrar, ar fi apatrizi, acelor care au legături efective cu statul prin naștere sau descendență. Naționalitatea va fi acordată:

- la naștere, de drept, unei persoane născute pe teritoriul statului;
- de drept, la o anumită vârstă, unei persoane născute pe teritoriul statului, în condițiile legislației naționale;
- la cerere, persoanei născute pe teritoriul statului (cererea trebuie să îndeplinească una sau mai multe condiții: termen fix de depunere; cerințe specifice privind reședința, lipsa condamnărilor penale pentru infracțiuni de o anumită natură și/sau apatridia de la naștere);
- la naștere, unui copil legitim a cărui mamă are naționalitatea statului în care se naște copilul;
- prin descendență, dacă individul nu ar putea să dobândească naționalitatea statului contractant, pe al cărui teritoriu a fost născut, din cauza condițiilor legate de vârstă sau reședință (ar trebui îndeplinite una sau mai multe condiții: termen fix de depunere a cererii, cerințe specifice privind reședința și/sau apatridia persoanei de la momentul nașterii);
- copiilor găsiți pe teritoriul statului contractant;
- la naștere, de drept, persoanei născute altundeva, dacă naționalitatea unuia dintre părinți la momentul nașterii a fost cea a statului contractant;

- la cerere, în conformitate cu legislația națională, unei persoane născute altundeva, dacă naționalitatea unuia dintre părinți la momentul nașterii a fost cea a statului contractant (cererea trebuie să îndeplinească una sau mai multe condiții: un termen fix de depunere, cerințe specifice privind reședința, nicio condamnare legată de un atac la adresa securității naționale și/sau apatridia persoanei de la momentul nașterii).

Pierderea sau renunțarea la naționalitate (articolele 5, 6 și 7)

Pierderea sau renunțarea la naționalitate ar trebui să fie condiționată de posesia sau asigurarea anterioară de dobândire a unei alte naționalități. O excepție ar putea fi făcută în cazul persoanelor naturalizate care, în pofida informării lor asupra formalităților și a termenului limită pentru depunerea cererii, locuiesc în străinătate pentru un anumit număr de ani și nu reușesc să își exprime intenția de a-și păstra naționalitatea. O persoană naturalizată, în această situație, este o persoană care a dobândit naționalitatea după ce a depus o cerere în statul contractant în cauză, iar statul contractant ar fi putut refuza cererea. Pierderea naționalității ar putea avea loc doar în conformitate cu legea și însoțită de toate garanțiile procedurale, precum dreptul la o audiere corectă de către un tribunal sau alt organism independent.

Privarea de naționalitate (articolele 8 și 9)

Nicio persoană nu ar trebui privată de naționalitate, dacă privarea va genera apatridie. Excepție fac următoarele cazuri:

- naționalitatea este obținută prin fraudă sau declarație falsă;
- persoana a săvârșit acte incompatibile cu datoria de loialitate fie prin încălcarea unei interdicții exprese, fie când prin conduita personală aduce grave prejudicii intereselor vitale ale statului;
- persoana a depus un jurământ sau o declarație formală de credință unui alt stat sau a refuzat credința față de statul contractant;
- un cetățean naturalizat a pierdut legătura efectivă cu statul contractant și, în pofida notificării, nu reușește să-și exprime intenția de a păstra acea naționalitate.

Un stat contractant poate priva o persoană de cetățenia sa doar din motivele sus-menționate, dacă acestea sunt stipulate în momentul semnării, ratificării sau aderării și dacă privarea este realizată potrivit legii și este însoțită de toate garanțiile procedurale, precum dreptul la o audiere corectă. Un stat contractant nu va priva nicio persoană sau grup de persoane de naționalitatea lor pe criterii de rasă, etnie, religie sau opinie politică.

Transferul de teritoriu (articolul 10)

Tratatele vor garanta că apatridia nu apare ca rezultat al unui transfer de teritoriu. Dacă nu este semnat niciun tratat, statul (statele) implicat(e) va/vor conferi naționalitatea sa/lor cetățenilor care, altfel, ar deveni apatrizi, în urma transferului sau achiziționării unui teritoriu.

Agenția internațională (articolul 11)

Convenția face apel la înființarea, în cadrul ONU, a unui organism la care poate apela orice individ dacă se află în situația de a beneficia de prevederile Convenției, în vederea examinării solicitării și asistării sale în prezentarea solicitării unei autorități competente. Adunarea Generală a solicitat UNHCR să își asume această responsabilitate.

Soluționarea diferendelor (articolul 14)

Diferendele între statele contractante privind interpretarea sau aplicarea Convenției, care nu au fost soluționate pe alte căi, vor fi înaintate Curții Internaționale de Justiție, la solicitarea oricărei părți implicate în diferend.

Actul final

Actul final recomandă ca apatrizii *de facto* să fie tratați, pe cât posibil, ca apatrizi *de jure*, oferindu-li-se astfel posibilitatea de a dobândi o naționalitate efectivă.

Capitolul 4

Rolul UNHCR

UNHCR a fost implicat în chestiuni privind apatridia și în cazuri ale apatrizilor din momentul începerii activității sale, în 1950. Organizația este mandatată de către ONU să protejeze refugiații și să îi ajute să găsească soluții la problemele lor. Mulți dintre refugiații care au fost asistați de către organizație, pe parcursul anilor, fuseseră și apatrizi. Într-adevăr, în ultimele decenii, legătura dintre pierderea sau refuzarea protecției naționale și pierderea sau refuzarea naționalității a fost bine stabilită. În general, se înțelege că deținerea unei naționalități efective și abilitatea de a exercita drepturile inerente naționalității ajută la prevenirea deplasării involuntare și forțate a persoanelor.

Cum a ajuns UNHCR să se implice în chestiunea apatridiei?

Pe parcursul anilor, rolul UNHCR în sprijinirea reducerii gradului de apatridie și în asistarea apatrizilor a crescut direct proporțional cu dezvoltarea organizației înseși. Activitatea sa în domeniul apatridiei este mandatată de un tratat internațional, de rezoluții ale Adunării Generale a ONU și de recomandări ale corpului de consiliere al organizației înseși, Comitetul executiv al Programului Înaltului Comisariat (ExCom).

Nu există prevederi privind crearea unui organism de supervizare, care să asigure implementarea corespunzătoare a Convenției din 1954 privind statutul apatrizilor. Totuși **articolul 11 din Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie** face apel la constituirea unui „organism la care poate apela orice individ dacă se află în situația de a beneficia de prevederile Convenției, în vederea examinării solicitării și asistării sale în prezentarea solicitării unei autorități competente”. Când Convenția a intrat în vigoare, în 1975, Adunarea Generală a ONU a solicitat UNHCR să își asume acest rol. Responsabilitățile organizației s-au concretizat în rezoluțiile ulterioare.

În 1995, Comitetul executiv al Programului Înaltului Comisariat a adoptat un set comprehensiv de linii directoare în domeniul apatridiei: Concluziile privind prevenirea și reducerea apatridiei și protecția apatrizilor (Concluzia nr. 78). (ExCom este constituit din reprezentanți ai țărilor – 78 de state sunt membre din 31 august 2009 – selectate de ECOSOC pe baza interesului lor dovedit de a găsi soluții la problemele refugiaților.) Concluzia ExCom din 1995 privind apatridia „încurajează UNHCR să-și continue activitățile în numele apatrizilor” și „solicită UNHCR să promoveze activ aderarea la Convenția din 1954 privind statutul apatrizilor și la Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie”. Concluzia ExCom solicită, de asemenea, UNHCR „să promoveze activ prevenirea și reducerea apatridiei prin diseminarea informațiilor și prin pregătirea angajaților și a oficialilor guvernamentali, precum și să intensifice cooperarea cu alte organizații interesate”.

În 1996, **Adunarea Generală a ONU** a adoptat o rezoluție (A/RES/50/152) care încurajează, de asemenea, Înaltul Comisariat să continue activitățile în numele apatrizilor și să promoveze aderarea la Convențiile din 1954 și 1961, precum și implementarea acestora.

De asemenea, rezoluția cere UNHCR „să asigure servicii tehnice și de consiliere competente privind pregătirea și implementarea legislației referitoare la naționalitate în statele interesate”.

În aceeași rezoluție, Adunarea Generală „solicită statelor să adopte o legislație privind naționalitatea, cu scopul de a reduce apatridia, în conformitate cu principiile fundamentale ale dreptului internațional, în particular prin prevenirea privării arbitrare de naționalitate și prin eliminarea prevederilor care permit renunțarea la naționalitate fără deținerea anterioară sau dobândirea unei alte naționalități, în timp ce recunoaște dreptul unui stat de a adopta legi privind dobândirea, renunțarea sau pierderea naționalității.”

Apatridia a fost recunoscută ca fiind una dintre cauzele principale ale deplasării interne și a fluxului de refugiați, în Agenda pentru protecție, care a fost aprobată de Comitetul executiv al UNHCR (Concluzia nr. 92 [LIII] a) și salută de Adunarea Generală a ONU în 2002. Agenda pentru protecție, apogeul Consultărilor globale ale UNHCR în materie de protecție internațională, constă în declararea obiectivelor și intențiilor, precum și în realizarea unui inventar al acțiunilor menite să consolideze protecția internațională a refugiaților. Aceasta conține analize privind o gamă largă de preocupări și recomandări din partea statelor, organizațiilor interguvernamentale, ONG-urilor și refugiaților și servește ca ghid pentru acțiuni concrete. Abordarea aspectelor referitoare la apatridie este considerată o modalitate de a contribui la evitarea deplasărilor forțate și de a asigura realizarea dreptului la naționalitate.

Întrucât este preocupat de numărul inadmisibil de mare al apatrizilor, ale căror cazuri sunt nerezolvate de mulți ani, în 2004, ExCom a recomandat UNHCR să joace un rol mai activ în cooperarea cu statele implicate și să găsească soluții pentru situațiile respective. ExCom a confirmat, de asemenea, necesitatea ca UNHCR să continue să ofere statelor sprijin tehnic și operațional.

Recent, în Rezoluția din 2005 privind drepturile omului și privarea arbitrară de naționalitate (E/CN.4/2005/L.58), Comisia ONU pentru drepturile omului a încurajat UNHCR să continue culegerea de informații pe această temă și să trateze în continuare problema privării de naționalitate atât în rapoartele sale, cât și în acțiunile de pe teren.

Ce face UNHCR pentru a trata problema apatridiei?

UNHCR asistă guvernele să propună și să implementeze legislația națională și oferă pregătire oficialilor guvernamentali. Între 2003 și 2005, UNHCR a colaborat cu peste 40 de state, pentru a le sprijini pe acestea în implementarea unor noi legi privind naționalitatea și la revizuirea vechii legislații. UNHCR a făcut comentarii pe marginea prevederilor constituționale referitoare la legislația privind naționalitatea din statele unde segmente mari de populație sunt fie apatride, fie au o naționalitate nedeterminată.

UNHCR colaborează cu parlamentele pentru a se asigura că legislația privind naționalitatea nu determină mișcări de masă ale populației și nu conține prevederi care ar putea genera apatridia. (Vezi anexa 4 a birourilor UNHCR din întreaga lume.)

În conformitate cu Agenda pentru protecție, UNHCR a lansat primul studiu global al pașilor parcurși de statele membre ale ONU în direcția reducerii apatridiei și a întâmpinării nevoilor de protecție ale apatrizilor. Studiul a dus la concluzia că nu există regiune în lume în care să nu existe fenomenul apatridiei și că peste tot există

lacune grave de natură legislativă și politică atât la nivel internațional, cât și la nivel național. UNHCR a elaborat un set cuprinzător de recomandări pe baza analizei răspunsurilor primite de la cele 74 de state.

UNHCR a sprijinit campanii pentru obținerea naționalității în care statele au permis apatrizilor să dobândească cetățenia țării în care își aveau de mult timp reședința obișnuită.

De asemenea, UNHCR asistă apatrizi și direct, prin consultări cu statele implicate, în efortul de a găsi soluții pentru indivizii sau grupurile apatride. Organizația încurajează statele să clarifice statutul legal al persoanei implicate și promovează recunoașterea legăturilor legitime dintre un individ sau un grup de indivizi și un stat, în cazurile în care persoanele implicate ar fi altfel apatride.

În timpul în care așteaptă soluționarea problemei statutului naționalității lor, apatrizii se bucură de drepturi minime în țările lor de reședință. UNHCR pledează pentru implementarea Convenției din 1954 privind statutul apatrizilor, care prevede un set de drepturi și obligații minime pentru apatrizi și asistă statele la implementarea programelor de asistență și protecție pentru apatrizi, acolo unde este necesar și în limita resurselor disponibile.

Ce alte organizații colaborează cu UNHCR în soluționarea problemelor legate de apatridie?

Principalele **agenții ONU** care colaborează cu UNHCR în vederea soluționării apatridiei sunt Biroul Înaltului Comisariat pentru drepturile omului, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) și Fondul Națiunilor Unite pentru Femei (UNIFEM). În soluționarea situațiilor prelungite de apatridie, UNHCR mai colaborează, uneori, cu Organizația Internațională a Muncii (ILO), Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP) și Programul Alimentar Mondial (WFP), prin implementarea comună a unor programe educative, de cazare sau care să genereze venituri, în vederea sprijinirii comunităților marginalizate pentru integrarea sau reintegrarea în societatea națională.

În afară de organizațiile ONU sus-menționate, UNHCR colaborează strâns și cu organisme relevante ale ONU, care asigură dreptul la naționalitate, precum Comisia pentru drepturile omului, Comisia pentru drepturile copilului, Comisia pentru eliminarea discriminării rasiale și Comisia pentru eliminarea discriminării femeilor.

UNHCR cooperează cu organisme regionale, precum Consiliul Europei, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, Organizația Statelor Americane, Uniunea Africană, Liga Statelor Arabe și Organizația Conferinței Islamice. UNHCR face parte din Comisia pentru naționalitate din cadrul Consiliului Europei, care elaborează instrumente de impunere a standardelor, precum Convenția europeană privind naționalitatea și proiectul de Protocol privind evitarea apatridiei în raport cu succesiunea statelor.

ONG-urile colaborează, de asemenea, strâns cu UNHCR în acest domeniu, ca susținători ai programelor UNHCR și pentru sprijinirea dezvoltării activităților UNHCR. În 2007, UNHCR a semnat 629 de acorduri cu ONG-uri internaționale și 467 cu ONG-uri naționale.

UNHCR colaborează strâns cu **Uniunea interparlamentară (IPU)** în vederea sensibilizării parlamentarilor asupra normelor legale internaționale privind apatridia și în vederea alertării acestora cu privire la numărul mare de recomandări și bune practici

care pot preveni apatridia. Organizația încurajează parlamentarii să adopte o legislație privind naționalitatea care va ajuta la eliminarea apatridiei, simultan cu asigurarea dreptului la naționalitate acelor persoane private de naționalitate, ajutând ca tratatele care au în vedere dublele sau multiplele naționalități să nu producă apatridie.

Bune practici: Sri Lanka

Cea mai mare parte a forței de muncă ce produce renumitul ceai srilankez are origini indiene. Cunoscuți oficial sub denumirea de „tamili de recentă origine indiană”, dar numiți adesea „tamili din țara de sus”, acești muncitori sunt descendenții persoanelor aduse din India în Ceylonul de atunci, de către administrația britanică care a guvernat insula-națiune între 1815 și 1948. Din 1948, când Sri Lanka și-a câștigat independența, până în 1984, diverse acorduri indo-srilankeze au stabilit statutul legal al acestor muncitori. Unii tamili din țara de sus au primit cetățenia uneia dintre țări prin acorduri legislative sau bilaterale. Totuși mulți nu aveau nicio naționalitate și, astfel, nici drepturi de bază; unii nu aveau acces nici măcar la procesul de dobândire a cetățeniei srilankeze sau indiene.

În 1982, guvernul din India a informat guvernul din Sri Lanka că nu mai consideră în vigoare acordurile anterioare privind tamilii din țara de sus, întrucât perioada de aplicare a acelor acorduri a expirat. Drept urmare, de la acea dată, orice tamil din țara de sus care era apatrid nu putea dobândi o naționalitate.

Congresul muncitorilor din Ceylon, sindicat și partid politic, a făcut lobby mulți ani pentru drepturile tAMILILOR din țara de sus. Ca reacție, parlamentul din Sri Lanka a propus, în octombrie 2003, și a adoptat în unanimitate „Legea de acordare a cetățeniei persoanelor de origine indiană”. Legea acordă automat cetățenia oricărei persoane de origine indiană dacă:

- a avut reședință permanentă în Sri Lanka din 30.10.1964; sau
- este descendentă a unei persoane care a avut reședința permanentă în Sri Lanka din 30.10.1964, și are ea însăși reședința în Sri Lanka.

După ce actul a fost adoptat, Biroul Comisariatului General, UNHCR, și Congresul muncitorilor din Ceylon au început să disemineze informații privind noua lege. Mass-media tamilă, britanică și sinhaleză au publicat articole de presă, radiourile și televiziunea au difuzat spoturi cu informații despre această lege și modul în care cei interesați puteau solicita cetățenia.

Procedurile administrative, propuse de ministrul de interne și de inspectorul Departamentului pentru imigrări, sunt simple, concise și corecte. Două proceduri diferite au fost stabilite pentru apatrizi:

- Apatrizii *de facto*, care de obicei dețineau pașapoarte indiene, expirate după declarația Indiei din 1982, sunt rugați să-și exprime

intenția de dobândire voluntară a cetățeniei srilankeze. De obicei, acest lucru îl face capul familiei. Un document declară că intenția trebuie contrasemnată de către autoritățile de imigrare. Odată aprobat, toți membrii familiei primesc cetățenia.

- Apatrizii *de jure* nu trebuie să depună o declarație scrisă, deși sunt încurajați să semneze o declarație specială care, atunci când este contrasemnată de oficiali ai guvernului, le va facilita obținerea documentelor de identitate.

Ambele proceduri sunt gratuite și nu au termen limită.

În decembrie 2003, UNHCR și Congresul muncitorilor din Ceylon au organizat un workshop de o zi pentru peste 500 de voluntari care au lucrat în 50 de centre mobile, răspândite în regiunea plantațiilor de ceai, unde apatrizii au solicitat cetățenia. Voluntarii au beneficiat de un curs cuprinzând informații de bază legate de apatridie, de diversele legi din domeniu adoptate din 1948 și de noua lege, precum și criteriile de eligibilitate ale acesteia.

Timp de 10 zile, în decembrie 2003, echipele din centrele mobile au primit cereri de acordare a cetățeniei. UNHCR a finanțat campania și a monitorizat procesul, pentru a se asigura că solicitanții au luat decizii voluntare și în cunoștință de cauză. La sfârșitul acelei luni, aproximativ 190.000 de capi de familie au dobândit cetățenia srilankeză. Dintre aceia, aproximativ 80.000 deținuseră înainte pașapoarte indiene; ceilalți erau apatrizi *de jure*.

În iulie și august 2004, o a doua campanie, mai mică, a fost organizată în nord-estul țării. Peste 2.000 de apatrizi au solicitat și au obținut cetățenia. De atunci, un mic număr de tamili din țara de sus a solicitat cu succes cetățenia fie prin reprezentantul guvernamental local, fie prin departamentul de cetățenie al Ministerului pentru Securitate Publică, Lege și Ordine din capitala Colombo.

Cine finanțează activitățile UNHCR?

UNHCR este una din puținele agenții ONU care depinde aproape în totalitate de contribuțiile voluntare pentru a-și finanța operațiunile. Aproximativ 2% din bugetul anual al UNHCR provine din contribuțiile directe la bugetul general al ONU; restul reprezintă contribuții voluntare de la guverne, persoane fizice și sectorul privat.

La sfârșitul anului 2008, existau 34 de milioane de persoane de interes pentru UNHCR. Bugetul UNHCR pentru acel an se ridica la 1.6 miliarde USD.

În 2008, UNHCR a primit 75% din finanțări de la zece donatori guvernamentali. Concomitent, a primit 50 de milioane USD de la sectorul privat, în primul rând din Europa, Australia, Japonia și SUA. ONG-urile contribuie anual la bugetul UNHCR prin lansarea de apeluri publice în numele UNHCR pentru unele operațiuni. În ultimii ani, contribuțiile de la sectorul privat și ONG-uri au crescut ca rezultat al unor eforturi concertate de a spori gradul de sensibilizare a opiniei publice via radio, TV, presă și alte canale media.

Capitolul 5

Cum pot ajuta parlamentarii

Parlamentarii se află într-o poziție unică din care pot reduce cazurile de apatridie și pot să se asigure că apatrizilor li se acordă drepturile și că își respectă obligațiile stipulate în dreptul internațional. Modalitățile prin care pot realiza acest lucru sunt următoarele: verificarea legislației legate de naționalitate și asigurarea că respectă standardele internaționale susținând aderarea la Convențiile din 1954 și 1961 privind apatridia și pledând pentru reducerea sau eliminarea apatridiei și pentru rezolvarea cazurilor apatrizilor.

În problematica apatridiei, ce ar trebui să caute parlamentarii atunci când revizuiesc legislația națională?

- Să revizuiască tratatele internaționale sau regionale relevante la care statul este parte. Să verifice tratatele, convențiile și declarațiile la care statul face referire în legislația națională; aceasta ajută în procesul de interpretare a cadrului legal național.
- Deoarece multe state încorporează prevederile legate de naționalitate în diferite instrumente legale, este necesar să revizuiască Constituția, actele și decretele legate de cetățenie și toate sursele din legislația națională care pot clarifica legislația unui stat și interpretarea legii unui stat.
- Să verifice înțelegerile bilaterale și multilaterale adoptate în cazurile de succesiune statală.
- Atunci când se revizuieste cadrul legal intern, să determine dacă statul asigură adoptarea și utilizarea sistematică a garanțiilor care previn apariția apatridiei ca rezultat al privării, renunțării și pierderii de naționalitate.

Atunci când se revizuieste cadrul legal național, încercați să răspundeți la următoarele întrebări:

Despre DOBÂNDIREA naționalității

- Poate un copil să dobândească naționalitatea mamei, în special atunci când tatăl nu are naționalitate sau nu este prezent?
- Care este procedura administrativă a înregistrării nașterilor? Este utilizată în practică? Prevede legislația statului privind naționalitatea dobândirea cetățeniei pentru acele persoane născute pe teritoriul statului, care altfel ar fi apatride?
- Se aplică principiul nediscriminării regulilor cetățeniei?
- În cazul în care crearea statului a fost rezultatul unei succesiuni statale, sunt legăturile efective și veritabile între persoana în cauză și stat, reședința obișnuită a persoanei în cauză în momentul succesiunii, originea teritorială a persoanei în cauză luate în considerare atunci când se va determina dacă se va acorda cetățenie unui cetățean al statului predecesor?

Despre PIERDEREA naționalității

- Prevederile legate de schimbarea statutului marital sau a altui statut social asigură evitarea apatridiei?

- Cum se pierde naționalitatea? Este prevăzută prevenirea apatridiei?
- Renunțarea la naționalitate depinde de dobândirea, sau garantarea dobândirii, unei alte naționalități?
- Cererea de naturalizare într-o țară străină schimbă statutul naționalității unui individ, dacă acel individ nu a primit nicio garanție că va dobândi cealaltă naționalitate?
- În cazurile în care privarea de naționalitate este prevăzută, motivele pentru această privare sunt clar definite? Garanțiile procedurale sunt prezente?

Despre REDOBÂNDIREA naționalității

- Este redobândirea naționalității facilitată pentru foștii cetățeni care sunt rezidenți legali și obișnuiți pe teritoriul statului?
- Poate fi înapoiată o naționalitate anterior deținută unei persoane care pierde naționalitatea dobândită din cauza schimbării statutului marital sau a altui statut? Dacă da, înapoierea va avea loc automat sau trebuie ca acea persoană să facă o cerere în perioada apatridiei sale? Garanțiile procedurale sunt prezente?

Despre NATURALIZARE

- Dacă un străin face o cerere de naturalizare, este nevoie ca acea persoană să demonstreze renunțarea formală la naționalitatea anterioară? Sau este suficientă garanția că acelei persoane i se va retrage anterioara naționalitate odată cu dobândirea uneia noi?
- Sunt clar definite procesul de naturalizare și cerințele pentru aceasta?
- Există practici administrative care au ca rezultat apatridia – precum procedurile de lungă durată, taxe excesiv de mari, cererea unor documente pe care solicitanții nu le pot prezenta și/sau termene scurte pe care solicitanții nu le pot respecta?

De ce ar trebui statele să adere la Convenția din 1954 privind statutul apatrizilor și la cea din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie?

La nivel național, aderarea la Convențiile din 1954 și 1961 privind apatridia:

- sporește protecția drepturilor omului și demnitatea indivizilor.
- demonstrează recunoașterea unei legături efective și veritabile între indivizi și stat.
- întărește sentimentul stabilității și al identității legale a indivizilor în situațiile de apatridie.
- oferă acces indivizilor la protecție națională, atât ca drepturi, cât și ca obligații; și
- susține stabilitatea și solidaritatea națională.

La nivel internațional, aderarea la Convențiile din 1954 și 1961 privind apatridia:

- demonstrează un angajament de cooperare în cadrul comunității internaționale pentru reducerea și eliminarea apatridiei.
- consolidează interdicțiile internaționale privind expulzarea individuală și în masă.
- îmbunătățește stabilitatea și relațiile internaționale.
- demonstrează un angajament privind drepturile omului și standardele umane.

- ajută la prevenirea strămutării prin abordarea cauzelor sale.
- ajută la dezvoltarea dreptului internațional privind dobândirea naționalității și la menținerea unei naționalități efective.
- ajută UNHCR să mobilizeze sprijin internațional pentru aderarea la principiile din Convenții; și
- ajută la rezolvarea disputelor legate de naționalitate.

Cum poate un stat să adere la Convenții?

Statele pot adera la Convențiile din 1954 și 1961 în orice moment prin depunerea unui instrument de aderare la Secretarul General al Națiunilor Unite. Instrumentul de aderare trebuie semnat de șeful de stat sau de guvern sau de ministrul de externe și ulterior să fie transmis prin reprezentantul țării la sediul central al Națiunilor Unite din New York. (Modele ale instrumentelor de aderare se găsesc în Anexa 3.)

Poate un stat să aibă rezerve față de o Convenție?

Recunoscând condițiile specifice care se pot aplica individual statelor în momentul ratificării sau al aderării, Convențiile permit statelor contractante să aibă rezerve la unele prevederi din Convenții, exceptându-le pe acelea considerate de statele contractante inițiale ca fiind fundamentale:

Convenția din 1954 referitoare la statutul apatrizilor: rezervele sunt permise exceptând Articolul 1 (definiție/clauze de excludere), 3 (nediscriminare), 4 (libertatea religiei), 16 (1) (accesul în instanță) și de la 33 la 42 (Clauze Finale).

Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie: rezervele sunt permise doar privind Articolele 11 (agenție), 14 (trimiterea litigiilor la Curtea Internațională de Justiție) sau 15 (teritorii pentru care sunt responsabile statele contractante).

Este permis doar un număr limitat de rezerve pentru fiecare Convenție.

Cum asigură parlamentarii implementarea eficientă a Convențiilor?

Legislația națională trebuie adoptată sau amendată pentru a permite implementarea eficientă a prevederilor celor două Convenții. UNHCR va oferi statelor recomandări în calitate de expert, pentru a asigura că tradiția juridică specifică a fiecărui stat și resursele acestuia se vor adapta obligațiilor internaționale.

Ce pași practici pot fi întreprinși de parlamentari pentru încurajarea guvernelor acestora să adere la Convenții?

- Să determine dacă statul este membru al uneia sau al ambelor Convenții.
- Dacă statul nu a aderat încă la aceste instrumente, să ia în considerare adresarea unei întrebări scrise sau verbale către guvern sau adoptarea unui proiect de lege personal.

- Dacă solicitarea unei ratificări sau aderări a fost prezentată parlamentului într-un timp rezonabil, după revizuirea informației necesare, să voteze în favoarea aderării.
- Dacă guvernul nu reușește să prezinte această chestiune în fața parlamentului într-un timp rezonabil, să folosească procedura parlamentară pentru a solicita guvernului o explicație și pentru a încuraja guvernul să înceapă de îndată procesul de ratificare/aderare.
- Dacă guvernul a semnat una sau ambele Convenții, dar a tergiversat procesul de ratificare, să se folosească procedura parlamentară pentru a întreba de ce guvernul întârzie și să încurajeze guvernul să accelereze procesul. Folosiți-vă dreptul la inițiativă legislativă pentru a prezenta un proiect de lege în această chestiune.
- Dacă guvernul se opune ratificării/aderării, să încerce să afle motivele, în detaliu. Dacă este necesar, să ajute la eliminarea îndoielilor și neînțelegerilor și să folosească rețeaua politică pentru a accelera procesul. Să pledeze pe lângă alegători pentru accelerarea cauzei de ratificare/aderare.
- Dacă sunteți parlamentar al unui stat născut din separarea sau dezintegrarea altor state, tratatele la care statul predecesor a aderat nu sunt automat obligatorii pentru noul stat. Noile state pot adera la obligațiile statului predecesor, pot adera ca state noi sau își pot manifesta intenția de a nu fi parte la tratatele încheiate de statul predecesor.
- După ratificarea Convențiilor și intrarea acestora în vigoare, trebuie să vă asigurați că parlamentul adoptă legislația națională care corespunde prevederilor cuprinse în Convenții. A se utiliza procedura parlamentară pentru asigurarea trimiterii de către guvern a proiectelor de lege sau amendamentelor la legile existente către parlament, într-un timp rezonabil.
- Dacă guvernul a trimis parlamentului o solicitare de ratificare, însoțită de rezerve, limitări ale sferei de aplicabilitate a tratatului, obiecții sau declarații de înțelegere și ați constatat că aceste limitări sunt lipsite de temei, promovați interesul general în fața intereselor înguste sau circumstanțiale.
- Dacă rezervele guvernului care limitează sfera de aplicabilitate a tratatului, obiecțiile sale sau declarațiile de înțelegere nu mai sunt valabile, să se folosească procedura parlamentară pentru a afla intențiile guvernului și pentru a întreprinde demersuri cu scopul de a elimina restricțiile.
- Dacă este necesară consilierea sau asistența cu privire la aderarea și/sau elaborarea unui proiect de legislație națională care aderă la principiile conținute în Convenții, poate fi contactat biroul UNHCR din țara în care vă aflați sau biroul care răspunde de țara dumneavoastră (vezi Anexa 4 cu listele birourilor UNHCR).

Cum pot parlamentarii să sporească gradul de conștientizare privind problema apatridiei?

Fiind persoane responsabile pentru realizarea legilor naționale, parlamentarii se află în excelența postură de a pleda pentru reducerea sau eliminarea apatridiei și pentru asigurarea apărării drepturilor apatrizilor. Parlamentarii trebuie nu doar să încurajeze guvernele să adopte legi care se conformează standardelor internaționale, dar trebuie, de asemenea, să câștige sprijinul alegătorilor. Doar dacă societatea civilă înțelege problemele asociate cu apatridia, va sprijini eforturile parlamentarilor de a le rezolva.

Parlamentarii pot spori gradul de conștientizare legată de apatridie în rândul alegătorilor ținând discursuri despre aceasta și despre importanța unei legislații solide referitoare la naționalitate, scriind articole despre nevoia de a elimina apatridia, lucrând cu ONG-uri și alți actori ai societății civile și, acolo, unde este cazul, susținând rezolvarea rapidă a unor cazuri individuale de apatridie.

Parlamentarii pot rezolva situațiile de apatridie prin promovarea drepturilor minorităților și ale altor grupuri, pentru ca acestea să intre în corpul cetățenilor care constituie statul respectiv și prin susținerea unui dialog în cadrul comunităților, care va duce la acceptarea apatrizilor drept concetățeni.

Ce pot face parlamentarii pentru a încuraja cooperarea internațională în acest domeniu?

Cooperarea internațională este esențială în reducerea apatridiei din toate regiunile lumii. Parlamentarii trebuie să asigure participarea integrală a guvernelor la eforturile internaționale de a reduce sau de a elimina apatridia și la eforturile de a soluționa cazurile individuale de apatridie.

Parlamentarii ar putea lua în considerare invitarea parlamentarilor statelor vecine la o revizuire regională a legislației lor referitoare la naționalitate. Armonizarea legilor privind naționalitatea este o bună modalitate de a reduce fenomenul apatridiei.

Anexa 1

Statele părți la Convenția Națiunilor Unite din 1954 privind statutul apatrizilor

Data intrării în vigoare: 6 iunie 1960

Numărul total de state părți (la 15 octombrie 2009): 65

Țară	Semnare	Ratificare (r), Aderare (a), Succesiune (s)
Albania		23 iun. 2003 a
Algeria		15 iul. 1964 a
Antigua și Barbuda		25 oct. 1988 s
Argentina		01 iun. 1972 a
Armenia		18 mai 1994 a
Australia		13 dec. 1973 a
Austria		8 febr. 2008 a
Azerbaidjan		16 aug. 1996 a
Barbados		06 mart. 1972 s
Belgia	28 sept. 1954	27 mai 1960 r
Belize		14 sept. 2006 a
Bolivia		06 oct. 1983 a
Bosnia-Herțegovina		01 sept. 1993 s
Botswana		25 febr. 1969 s
Brazilia	28 sept. 1954	13 aug. 1996 r
Ciad		12 aug. 1999 a
Columbia	30 dec. 1954	
Coreea de Sud		22 aug. 1962 a
Costa Rica	28 sept. 1954	02 nov. 1977 r
Croatia		12 oct. 1992 s
Danemarca	28 sept. 1954	17 ian. 1956 r
Ecuador	28 sept. 1954	02 oct. 1970 r
El Salvador	28 sept. 1954	
Elveția	28 sept. 1954	03 iul. 1972 r
Fiji		12 iun. 1972 s
Filipine		22 iun. 1955
Finlanda		10 oct. 1968 a
Franta	12 ian. 1955	08 mart. 1960 r
Germania	28 sept. 1954	26 oct. 1976 r
Grecia		04 nov. 1975 a
Guatemala	28 sept. 1954	28 nov. 2000 a
Guinea		21 mart. 1962 a
Honduras	28 sept. 1954	
Irlanda		17 dec. 1962 a

Statele părți la Convenția Națiunilor Unite din 1954 privind statutul apatrizilor (continuare)

Țară	Semnare	Ratificare (r), Aderare (a), Succesiune (s)
Israel	01 oct. 1954	23 dec. 1958 r
Italia	20 oct. 1954	03 dec. 1962 r
Kiribati		29 nov. 1983 s
Letonia		05 nov. 1999 a
Lesoto		04 nov. 1974 s
Liberia		11 sept. 1964 a
Libia		16 mai 1989 a
Liechtenstein	28 sept. 1954	25 sept. 2009 r
Lituania		07 febr. 2000 a
Luxemburg	28 oct. 1955	27 iun. 1960 r
Madagascar *		[20 febr. 1962 a]
Malawi		07 oct. 2009 a
Mexic		07 iun. 2000 a
Muntenegru		23 oct. 2006 s
Norvegia	28 sept. 1954	19 nov. 1956 r
Olanda	28 sept. 1954	12 apr. 1962 r
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	28 sept. 1954	16 apr. 1959 r
Republica Cehă		19 iul. 2004 a
Republica Macedonia (FYROM)		18 ian. 1994 s
România		27 ian. 2006 a
Rwanda		4 oct. 2006 a
Saint Vincent și Grenadinele		27 apr. 1999 s
Senegal		21 sept. 2005 a
Serbia		12 mart. 2001 s
Sfântul Scaun	28 sept. 1954	
Slovacia		03 apr. 2000 a
Slovenia		06 iul. 1992 s
Spania		12 mai 1997 a
Suedia	28 sept. 1954	02 apr. 1965 r
Swaziland		16 nov. 1999 a
Trinidad-Tobago		11 apr. 1966 s
Tunisia		29 iul. 1969 a
Uganda		15 apr. 1965 a
Ungaria		21 nov. 2001 a
Zambia		01 nov. 1974 s
Zimbabwe		01 dec. 1998 s

*Prin notificare primită de către Secretarul General la 2 aprilie 1965, guvernul din Madagascar a denunțat Convenția. Denunțarea a intrat în vigoare din data de 2 aprilie 1966.

Anexa 2

Statele părți la Convenția Națiunilor Unite din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie

Data intrării în vigoare: 13 decembrie 1975

Numărul total de state părți (la 15 octombrie 2009): 37

Țară	Semnare	Ratificare (r), Aderare (a), Succesiune (s)
Albania		09 iul. 2003 a
Armenia		18 mai 1994 a
Australia		13 dec. 1973 a
Austria		22 sept. 1972 a
Azerbaidjan		16 aug. 1996 a
Bolivia		06 oct. 1983 a
Bosnia-Herțegovina		13 dec. 1996 a
Brazilia		25 oct. 2007 a
Canada		17 iul. 1978 a
Ciad		12 aug. 1999 a
Costa Rica		02 nov. 1977 a
Danemarca		11 iul. 1977 a
Finlanda		7 aug. 2008 a
Franța	31 mai 1962	
Germania		31 aug. 1977 a
Guatemala		19 iul. 2001 a
Irlanda		18 ian. 1973 a
Israel	30 aug. 1961	
Kiribati		29 nov. 1983 s
Lesoto		24 sept. 2004 a
Letonia		14 apr. 1992 a
Liberia		22 sept. 2004 a
Libia		16 mai 1989 a
Liechtenstein		25 sept. 2009 a
Niger		17 iun. 1985 a
Norvegia		11 aug. 1971 a
Noua Zeelandă		20 sept. 2006 a
Olanda	30 aug. 1961	13 mai 1985 r
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	30 aug. 1961	29 mart. 1966
Republica Cehă		19 dec. 2001 a
Republica Dominicană	05 dec. 1961	
România		27 ian. 2006 a
Rwanda		4 oct. 2006 a
Senegal		21 sept. 2005 a
Slovacia		03 apr. 2000 a
Suedia		19 febr. 1969 a
Swaziland		16 nov. 1999 a
Ungaria		12 mai 2009 a
Uruguay		21 sept. 2001 a

Anexa 3

Model de instrument de aderare la Convenția din 1954 privind statutul apatrizilor

AVÂND ÎN VEDERE că a fost adoptată Convenția privind statutul apatrizilor de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite la douăzeci și opt septembrie, o mie nouă sute cincizeci și patru, și este deschisă pentru aderare conform articolului 35 al acesteia;

ȘI ȚINÂND CONT DE FAPTUL că alineatul 3 al articolului 35 stipulează că aderarea se va face prin depunerea unui instrument de aderare la Secretarul General al Națiunilor Unite;

DE ACEEA, subsemnații (titlatura șefului de stat, șefului de guvern sau a ministrului de externe) notificăm prin prezenta aderarea (statul în discuție);

DAT sub semnătura noastră azi _____ (ziua) _____ (luna),
_____ anul două mii _____ .

(Ștampila și Semnătura
șefului de guvern,
ministrului de externe ...)

(Semnătura șefului de stat,
custodelui,
dacă este cazul...)

Model de instrument de aderare la Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie

AVÂND ÎN VEDERE că a fost adoptată Convenția privind reducerea cazurilor de apatridie de către Plenipotențiar la treizeci august, o mie nouă sute șaiszeci și unu, și este deschisă pentru aderare conform articolului 16;

ȘI ȚINÂND CONT DE FAPTUL că alineatul 3 al articolului 16 stipulează că aderarea se va face prin depunerea unui instrument de aderare la Secretarul General al Națiunilor Unite;

DE ACEEA, subsemnații (titlatura șefului de stat, șefului de guvern sau a ministrului de externe) notificăm prin prezenta aderarea (statul în discuție);

DAT sub semnăturile noastre azi _____ (ziua) _____ (luna),
_____ anul două mii _____ .

(Ștampila și Semnătura
custodelui,
dacă este cazul...)

(Semnătura șefului de stat,
șefului de guvern
sau a ministrului de externe...)

Anexa 4

Birouri UNHCR

AFGANISTAN

Reprezentanța UNHCR
în Afganistan
PO Box 3232
Kabul
sau
41 Jadi Solh (Peace
Avenue)
Kabul
Tel: +92 51 922 11 25
Fax: +92 51 282 05 11

AFRICA DE SUD

Reprezentanța regională
UNHCR în Africa de Sud
PO Box 12506
The Tramshed
Pretoria
sau
8th floor
Metro Park Building
351 Cnr. Schoaman
& Prinsloo Str.
Pretoria 0002
Gauteng Province
Tel: +27 12 354 8303
Fax: +27 12 354 8390

ALBANIA

Reprezentanța UNHCR
în Albania
Rruga „Donika Kastrioti”
Tirana
Tel: +355 42 50 207
Fax: +355 42 28 492

ALGERIA

Reprezentanța UNHCR
în Algeria
Boite Postale 444
Hydra
Alger
sau
20 Rue Emile Payen

Hydra
Alger
Tel: +213 21 69 1212
Fax: +213 21 69 2374

ANGOLA

Reprezentanța UNHCR
în Angola
C.P. 1342
Luanda
sau
Rua Eduard
Mondlaine/SN
Luanda
Tel: +244 2332 046
Fax: +244 2331 652

ARABIA SAUDITĂ

Reprezentanța UNHCR
în Arabia Saudită
PO Box 94003
Riyadh 11693
sau
Fazari Square
Pension Fund
Commercial
Complex
Block C-13
Dipomatic Quarters
Riyadh
Tel: +966 1 482 8835
Fax: +966 1 482 8737

ARGENTINA

Reprezentanța regională
UNHCR pentru sudul
Americii de Sud
Cerrito 836
10 Piso – 1010
Buenos Aires
Tel: +54 11 4815 7870
Fax: +54 11 4815 4352

ARMENIA

Reprezentanța UNHCR
în Armenia
14 Petros Adamyan Str.
Yerevan 375010
Tel: +37 41 56 47 71
Fax: +37 41 56 78 17

AUSTRALIA

Reprezentanța UNHCR
pentru Australia, Noua
Zeelandă, Papua Noua
Guinee și Pacificul de
Sud din Australia
15 Hunter Street
Yarralumla ACT 2600
Canberra
Tel: +61 2 6273 2733
Fax: +61 2 6273 6822

AUSTRIA

Reprezentanța UNHCR
în Austria
Vienna International
Centre
(Building J, 1st floor)
Wagramerstrasse 5
PO Box 550
1400 Vienna
Tel: +43 1 260604047
Fax: +43 1 2634115

AZERBAIDJAN

Reprezentanța UNHCR
în Azerbaidjan
3, Azer Aliyev Street
Baku
Tel: +99 412 92 1443
Fax: +99 412 98 11 34

BANGLADESH

Reprezentanța UNHCR
în Bangladesh
PO Box 3474

Dhaka 1000
sau
House N/E (N) 8, Road
90,
Gulshan 2, Dhaka 1212
Tel: +8802 88 2 68 02
Fax: +8802 88 2 65 57

BELARUS

Reprezentanța UNHCR
în Belarus
Prospekt Partizanskij 6 A,
6th floor
Minsk 220033
Tel: +375 172983335
Fax: +375 172982369

BELGIA

Reprezentanța regională
UNHCR
pentru Belgia,
Luxemburg și instituțiile
europene
Rue Van Eyck 11a
B-1050 Bruxelles
Tel: +32 2 649 01 53
Fax: +32 2 627 17 30

BENIN

Reprezentanța regională
UNCHR
pentru Benin, Burkina
Faso, Niger și Togo
Boite Postale 08-1066
Lot 01 Patte d'Oie
Cotonou
Tel: +229 30 28 98
Fax: +229 30 28 90

BOSNIA-HERȚEGOVINA

Reprezentanța UNHCR
în Bosnia-Herțegovina
UNIS Building Fra Andjela
Zvizdovica 1
71000 Sarajevo
Tel: +387 33 666 160
Fax: +387 33 290 333

BOTSWANA

Biroul șefului misiunii
UNHCR din Botswana
PO Box 288
Gabarone
sau
UN House – Plot 22
Khama Crescent
Gabarone
Tel: +267 35 21 21
Fax: +267 57 09 96

BRAZILIA

Reprezentanța UNHCR
în Brazilia
Setor Comercial Norte
Quadra 02, Bloco A
11th Floor – Ed.
Corporate
Financial Center
CEP 70712-901
Brasilia – DF
Tel: +55 61 3038 9272
Fax: +55 61 3038 9279

BULGARIA

Reprezentanța UNHCR
în Bulgaria
19 Denkoglu str,
1000 Sofia
Tel: +359 2 98 02 453
Fax: +359 2 98 01 639

BURUNDI

Reprezentanța UNHCR
în Burundi
B.P. 307, Bujumbara
sau
No. 1, Avenuedu Large
4620 Bujumbara
Tel: +257 22 3245
Fax: +257 22 95 23/24 19
87

CAMBODGIA

Reprezentanța UNHCR
în Cambodgia
PO Box 539

House No. 2, Street No.
352
Beung Keng Kang
Phnom Penh
Tel: +855 23 216005
Fax: +855 23 216274

CAMERUN

Reprezentanța UNHCR
în Camerun
Boite Postale 7077
Yaoundé
sau
Quartier Nlongkak
Rue No 1032 Batiment no
46
Yaoundé
Tel: +237 20 29 54
Fax: +237 21 35 91

CANADA

Reprezentanța UNHCR
în Canada
280 Albert Street, Suite
401
Ottawa
Ontario
KIP 5G8
Tel: +1 613 232 09 09
Fax: +1 613 230 18 55

CHINA (REPUBLICA POPULARĂ)

Reprezentanța regională
UNHCR în China
1-2-1, Tayan Diplomatic
Office,
Building 14
Liang Ma He Nan Lu
Beijing 100600
Tel: +86 10 6 532 68 06
Fax: +86 10 6532 16 47

CIAD

Reprezentanța UNHCR
în Ciad
B.P. 906
N'Djamena
sau

Quartier Cardalé, Avenue
Felix Eboué
Immeuble STAT
N'Djamena
Tel: +235 51 86 10
Fax: +235 51 5340

CIPRU

Reprezentanța UNHCR
în Cipru
PO Box 1642
1590 Nicosia
sau
South: C/O UNFICYP
Secretariat UNPA
Nicosia
Tel: +357 2 35 90 25
Fax: +357 2 35 90 37

COASTA DE FILDEȘ

Reprezentanța UNHCR
în Coasta de Fildeș
01 BP 7982
Abidjan 01
sau
Angle Rue Des Jardins –
Boulevard
Latrille
Cocody, II Plateaux
Abidjan
Tel: +225 22 515 577
Fax: +225 22 515 588

COLUMBIA

Reprezentanța UNHCR
în Columbia
Calle 114 No. 9-01 Office
601
Edificio Teleport Torre A
Bogota
Tel: +571 658 06 00
Fax: +571 658 06 02

**CONGO (REPUBLICA
DEMOCRATĂ)**

Reprezentanța UNHCR
pentru Africa Centrală în
Republica Democrată
Congo

PO Box 7248
Kinshasa 1
sau
6729 Avenue de l'OUA
Kinshasa
Tel: +243 81 880 1245
Fax: +243 81 301 0435

CONGO (REPUBLICA)

Reprezentanța UNHCR în
Republica Congo
BP 1093
Brazzaville
sau
6, Rue 18 Mars 1977
Quartier Cathedrale
Brazzaville
Tel: +242 811 169
+242 815 763 (UNDP)
Fax: +242 815 912

**COREEA DE SUD
(REPUBLICA)**

Reprezentanța UNHCR
în Coreea de Sud
7F Kumsegi Bldg.
16, Euljiro 1 Ga
Joong-Ku
Seoul 100-191
Tel: +82 2 773 7011
Fax: +82 2 773 7014

COSTA RICA

Reprezentanța UNHCR
în Costa Rica
Edificio Torre del Este – 5°
Piso
Frente a la facultad
de Derecho de la UCR
Apartado Postal 12-
1009 - FECOSA
San Pedro
Tel: +506 225 0049
Fax: +506 224 4891

CROAȚIA

Reprezentanța UNHCR
în Croația
3rd floor
24 Slovenska Ulica
10000 Zagreb
Tel: +385 1 3713 555
Fax: +385 1 3713 588
+385 1 3713 565

DJIBOUTI

Reprezentanța UNHCR
în Djibouti
BP 1885
Djibouti
sau
Rue Abdoukader Waberi,
Heron
Lot No TF 1148
Quartier Marabout
Djibouti
Tel: +253 35 22 00
Fax: +253 35 86 23

ECUADOR

Reprezentanța UNHCR
în Ecuador
Avenida Amazonas 2889
y la Granja
Edificio Naciones Unidas
Piso 2
Quito
Tel: +593 2 2460 272
Fax: +593 2 2460 280

EGIPT

Reprezentanța regională
UNHCR în Republica
Arabă Egipt
PO Box 1844
Cairo
sau
No 8 el Fawakeh Street
Mohandessin, Giza
Cairo
Tel: +20 2 762 1570
Fax: +20 2 762 1576

ELVEȚIA

Unitatea de legătură a
UNHCR pentru Elveția
și Liechtenstein
Case Postale 2500
94 Rue Montbrillant
CH-1211 Geneve 2
Tel: +41 22 739 8755
Fax: +41 22 739 7379

ERITREEA

Reprezentanța UNHCR
în Eritreea
PO Box 1995, Asmara
sau
House Number 108
Emperor Yohannes
Avenue Asmara
Tel: +291 1 12 61 21
Fax: +291 1 12 72 55

ETIOPIA

Reprezentanța UNHCR
în Etiopia
PO Box 1076
Addis Ababa
sau
Bole Road, Wereda 1
Kebele 23
House No. 1255/01-02
Addis Ababa
Tel: +251 1 612 822
Fax: +251 1 611 666

FEDERAȚIA RUSĂ

Reprezentanța UNHCR
în Federația Rusă
Biroul Națiunilor Unite
6 Obukh Pereulok
Moscova 103064
Tel: +7 503 232 30 11
Fax: +7 503 232 30 16

FILIPINE

Reprezentanța UNHCR
în Filipine
PO Box 2074 (MCPO)
G. Puyat Avenue
1260 Makati

Metro Manila
sau
3rd Floor, JAKA II
Building
150 Legaspi Street
1200 Makati, Metro
Manila
Tel: +63 2 818 5121
Fax: +63 2 817 4057

FRANȚA

Reprezentanța UNHCR
în Franța
9, rue Keppler
F-75016 Paris
Tel: +33 1 44 43 48 58
Fax: +33 1 40 70 07 39

GABON

Reprezentanța regională
UNHCR în Gabon
BP 20472
Libreville
sau
Quartier Sotega
Libreville
Tel: +241 77 8262
Fax: +241 77 8278

GAMBIA

Biroul șefului misiunii
UNHCR în Gambia
PO Box 4249
Bakau
sau
6th Street East
Kotu Lauout
Bakau
Tel: +220 4 460 850
Fax: +220 4 464 169

GEORGIA

Reprezentanța UNHCR
în Georgia
2a Kazbegi Ave. – 4th
floor
380060 Tbilisi
Tel: +995 32 779 612
Fax: +995 32 441 302

GERMANIA

Reprezentanța UNHCR
în Germania
Wallstrasse 9 – 13
10179 Berlin
Tel: +49 302022020
Fax: +49 30 2022 0220

GHANA

Reprezentanța UNHCR
în Ghana
No. 25 Sir Arku Korsah
Street
Roman Ridge
Airport Residential Area
Accra
Tel: +233 21776 108
Fax: +233 21 773158

GRECIA

Reprezentanța UNHCR
în Grecia
23 Taygetou Street
Palaio Psychico
15452 Athens
Tel: +30 210 672 64 62
Fax: +30 210 672 64 17

GUINEEA

Reprezentanța UNHCR
în Guineea
B.P. 4158
Coleah Corniche-Sud
Conakry
Tel: +224 46 47 09
Fax: +224 46 58 08

INDIA

Biroul șefului misiunii
UNHCR în India
PO Box 3135
14 Jor Bagh
New Delhi 110003
Tel: +91 11 2469 0730
Fax: +91 11 2462 0137

INDONEZIA

Reprezentanța regională
UNHCR în Indonezia
PO Box 6602/JKPWK

Jakarta 10310
Menova Ravindo
J1. Kebon Sirih Kav.75
Jakarta Pusat 10340
Tel: +62 21 391 28 88
Fax: +62 21 391 27 77

IODANIA

Reprezentanța regională
UNHCR în Iordania
PO Box 17101
1195 Amman
sau
5 Hafez Abdul-Haija
Street
Deir Ghbar
Amman
Tel: +962 6 550 20 30
Fax: +962 6 592 46 58

IRAK

Reprezentanța UNHCR
în Irak
PO Box 10141 Karrada
Bagdad
sau
District Number 904
Hay Al-Wahda
Street Number 42
Building Number 52
Bagdad
Tel: +964 1 719 0670
Fax: +1 212 963 3009

IRAN (REPUBLICA ISLAMICĂ)

Reprezentanța UNHCR
în Republica Islamică
Iran
No. 5, East Emdad
Street,
Vanak sq.
North Shiraz Ave.
Tehran 19917
Tel: +98 21 8805 72 01
Fax: +98 21 8805 72 12

IRLANDA

Reprezentanța UNHCR
în Irlanda

Suite 4
Merrion House
1/3 Lower Fitzwilliam
Street
Dublin 2
Tel: +353 1 631 4510
Fax: +353 1 631 4616

ISRAEL

Reprezentanța onorifică
UNHCR în Israel
PO Box 3489
Ierusalim
sau
Shlomztsion Ha Malka 10
Ierusalim
Tel: +972 2 621 4109
Fax: +972 2 623 4392

ITALIA

Reprezentanța regională
UNHCR în Italia
Via Caroncini 19
00197 Roma
Tel: +39 06 802121
Fax: +39 06 802123/24

JAPONIA

Reprezentanța UNHCR
în Japonia
UNU Bldg., 6F – 5-53-70,
Jingumae
Shibuya-ku,
Tokyo 159-0001
Tel: +81 33 499 20 11
Fax: +81 33 499 22 72

KAZAHSTAN

Reprezentanța UNHCR
în Kazahstan
67 Tole bi
Almaty – 480091
Tel: +7 3272 791244
Fax: +7 3272 583982

KÎRGÎZSTAN

Reprezentanța UNHCR
în Kârgâzstan
UN House (3rd floor)

160 Chui Avenue
Bishkek 720010
Tel: +996 312 611 264
Fax: +996 312 611 271

KENYA

Reprezentanța UNHCR
în Kenya
PO Box 43801, Nairobi
sau
Chiromo Road
(lângă Caltex Station)
By Consulata church
Westlands
Nairobi
Tel: +254 20 444 2000
Fax: +254 20 423 2080

KUWEIT

Biroul de legătură
UNHCR din Kuweit
PO Box 28742
13148 Safat
Kuwait City
sau
Khaitan Area
Block No. 04
Al Walid Ebin Abdel
Malek
Street No. 206
Building No. 90009
Kuwait City
Tel: +965 476 4982
Fax: +965 476 4257

LIBAN

Reprezentanța UNHCR
în Liban
PO Box 7332
Beirut
sau
Michel Bustrus Street
Nasr Building
Achrafieh
Tel: +961 1 560 699
Fax: +961 1 560 717

LIBERIA

Reprezentanța UNHCR
în Liberia

PO Box 9077
Monrovia
sau
Haider Building
Mamba Point
Monrovia
Tel: +231 22 6233
Fax: +231 22 6235

LIBIA

Biroul șefului misiunii
UNHCR din Libia
PO Box 80708
Tripoli
sau
Uthman Ibn Affan St
Ben Ashour
Tripoli
Tel: +218 21 361 9662
Fax: +218 21 361 9661

LUXEMBURG

Biroul corespondentului
UNHCR din Luxemburg
1 rue Jean Pierre
Brasseur
b.p. 567
2015 Luxembourg
Tel: +352 454 018
Fax: +352 454 303

MACEDONIA (FYROM)

Reprezentanța UNHCR
în Fosta Republică
Iugoslavă a Macedoniei
PO Box 873
1000 Skopje
sau
Zeleznicka 53
1000 Skopje
Tel: +389 2 3118 641
Fax: +389 2 3131 040

MALAWI

Reprezentanța UNHCR
în Malawi
PO Box 30230
Lilongwe 3
sau

7th Floor
Kang'ombe Building
City Centre
Lilongwe 3
Tel: +265 177 2155
Fax: +265 177 4128

MALAYSIA

Reprezentanța UNHCR
în Malaysia
PO Box 10185
50706 Kuala Lumpur
sau
570 Jalan Bukit Petaling
50460 Kuala Lumpur
Tel: +60 3 2141 1322
Fax: +60 32141 1780

MAROC

Reprezentanța onorifică a
UNHCR în Maroc
12, Rue de Fes-Hassan
Rabat
Tel: +212 377 676 06
Fax: +212 377 661 96

MAURITANIA

Biroul șefului misiunii
UNHCR din Mauritania
C/O UNDP, BP 4405,
Nouakchott
sau
Ilot K No. 159-160-161
Route de la Corniche
Nouakchott
Tel: +222 5 257 414
Fax: +222 5 256 176

MEXIC

Reprezentanța regională
a UNHCR pentru Mexic,
America Centrală și Cuba
Presidente Masaryk 29
sexto piso
Colonia Polanco
11570 Mexico, D.F.
Tel: +52 5 55263 9851
Fax: +52 5 55250 9360

MOLDOVA

Reprezentanța UNHCR
în Republica Moldova
Str. 31 August 1989
Nr. 57
MD-2012 Chișinău
Tel: +373 22 271 853
Fax: +373 22 271 953

MOZAMBIC

Biroul șefului misiunii
UNHCR din Mozambic
PO Box 1198
Maputo
sau
Avenida dos Presidentes 33
Maputo
Tel: +258 1 490 242
Fax: +258 1 490 635

MYANMAR

Reprezentanța UNHCR
în Myanmar
PO Box 1485, Yangon
sau
287 Pyay Road
Sanchaung Township
Yangon
Tel: +951 524022
Fax: +951 524 031

NAMIBIA

Reprezentanța UNHCR
în Namibia
Private Bag 13310,
Windhoek
sau
2nd Floor, Sanlam
Building
Independence Avenue
Windhoek
Tel: +264 61 237 143
Fax: +264 61 230 055

NAȚIUNILE UNITE (New York)

Biroul UNHCR
în New York
PO Box 20

Grand Central
New York
NY 10017
sau
220 East 42nd Street
Suite 3000
New York
NY 10017
Tel: +1 212 963 00 32
Fax: +1 212 963 00 74

NEPAL
Reprezentanța UNHCR
în Nepal
PO Box 2374,
Kathmandu
sau
Dhara Marga Anil Kuti
Maharajgunj
Kathmandu
Tel: +977 1441 2521
Fax: +977 1441 2853

NIGERIA
Reprezentanța UNHCR
în Nigeria
UN House Plot no.
617/618
Diplomatic Zone
Central Area District
PMB 2851, Garki
Abuja
Tel: +234 9 461 8569
Fax: +234 9 461 8598

PAKISTAN
Reprezentanța UNHCR
în Pakistan
PO Box 1263
Islamabad
sau
No. 2 Diplomatic Enclave
QUAID-E-AZAM,
University
Road
Sector G-4
Islamabad
Tel: +92 51 282 9502
Fax: +92 51 227 9455

PANAMA
Reprezentanța UNHCR
în Panama
La Ciudad del Saber
Gaillard Street,
Building 812-B
Panama City
Tel: +507 317 1630
Fax: +507 317 1633

PAPUA NOUA GUINEE
Reprezentanța UNHCR
în Papua Noua Guinee
PO Box 1909,
Port Moresby
sau
4th Floor – ADF House
(lângă Biserica catolică
St. Mary)
Musgrave Street, Town
Port Moresby
Tel: +675 321 7422
Fax: +675 321 5977

POLONIA
Reprezentanța UNHCR
în Republica Polonă
2, Aleja Roz
PL-00 556 Warsaw
Tel: +48 22 628 69 30
Fax: +48 22 625 61 24

REGATUL UNIT
Reprezentanța UNHCR
în Regatul Unit
Stand Bridge House
138-142 Strand
London
WC2R 1HH
Tel: +44 20 7759 8090
Fax: +44 20 7759 8119

**REPUBLICA ARABĂ
SIRIANĂ**
Reprezentanța UNHCR
în Siria
PO Box 30891
Damascus
sau

Al Malki
Mohamed Al Bazm
Street No. 14
Al Nabelsi Building
Damascus
Tel: +963 11 373 5940
Fax: +963 11 373 6108

REPUBLICA CEHĂ
Reprezentanța UNHCR
în Republica Cehă
Namesti Kinskych 6
PO Box 210
150 00 Prague 5
Tel: +420 2 571 998 66
Fax: +420 2 571 998 62

**REPUBLICA
CENTRAFICANĂ**
Reprezentanța UNHCR
în Republica Centrafricană
Boite Postale 950
Bangui
sau
Rue Joseph Degrain
(Route de Sofitel)
Bangui
Tel: +236 61 40 76
Fax: +236 61 98 34

REPUBLICA SLOVACĂ
Reprezentanța UNHCR
în Republica Slovacă
Sturova 6
811 02 Bratislava
Tel: +421 2 52 92 78 75
Fax: +421 2 52 92 78 71

ROMÂNIA
Reprezentanța UNHCR
în România
Bulevardul Primăverii
Nr. 48A
Sector 1
70228 București
Tel: +40 021 201 78 73
Fax: +40 021 210 15 94

RWANDA

Reprezentanța UNHCR
în Rwanda
BP 867
Kigali
sau
Bd de L'Umuganda
Commune Kacyiru
Cellule Kamukina
Kigali
Tel: +250 58 5107
Fax: +250 58 3485

SENEGAL

Reprezentanța regională
UNHCR în Senegal
BP 3125, 59 rue Docteur
Theze
Dakar
Tel: +221 823 66 03
Fax: +221 823 66 00

SERBIA

ȘI MUNTENEGRU
Reprezentanța UNHCR
în Serbia și Muntenegru
Krunska 58
11000 Belgrade
Tel: +381 38 308 2100
Fax: +381 38 344 2947

SIERRA LEONE

Reprezentanța UNHCR
în Sierra Leone
PO Box 475, Freetown
sau
29 Wilkinson Road
Freetown
Tel: +232 22 234 321
Fax: +232 22 234 347

SLOVENIA

Reprezentanța UNHCR
în Slovenia
Miklosiceva Cesta 18/II
1000 Ljubljana
Tel: +386 1 4328 240
Fax: +386 1 4328 224

SOMALIA

Reprezentanța UNHCR
în Somalia
PO Box 43801, Nairobi
sau
Lion Place
Waiyaki Way
(lângă Biserica St. Marks)
Westlands
Nairobi
Kenya
Tel: +254 20 422 2200
Fax: +254 20 422 2280

SPANIA

Reprezentanța UNHCR
în Spania
Avenida General Pero
32-2^a
PO Box 36-121
E-28020 Madrid
Tel: +34 91 556 36 49
Fax: +34 91 417 5345

SRI LANKA

Reprezentanța UNHCR
în Sri Lanka
97 Rosmead Place
Colombo 07
Tel: +94 11 268 3968
Fax: +94 11 268 3971

**STATELE UNITE
ALE AMERICII**

Reprezentanța regională
a UNHCR
pentru Statele Unite ale
Americii și Caraibe
1775 K Street, NW,
Suite 300
Washington DC 20006
Tel: +1 202 296 5191
Fax: +1 202 296 5660

SUDAN

Reprezentanța UNHCR
în Sudan
PO Box 2560, Khartoum
sau
Mohammed Nageeb
Road (la nord de cimitirul

Farouk)
Khartoum No. 2
Tel: +249 11 47 11 01
Fax: +249 11 47 31 01

SUEDIA

Reprezentanța regională
din Suedia a UNHCR
pentru țările nordice și
baltice
Ynglingagatan 14 – 6th
Floor
S-11347 Stockholm
Tel: +46 8 457 4880
Fax: +46 8 457 4887

TADJIKISTAN

Reprezentanța UNHCR
în Tadjikistan
Prospekt Drujba Naradov
106
Dushanbe, 734013
Tel: +992 372 214406
Fax: +992 372 510039

TAILANDA

Reprezentanța regională
a UNHCR pentru
Tailanda, Cambodgia
și Vietnam
PO Box 2-121
Rajdamnern Avenue
United Nations Building
3rd Floor, Block A
Bangkok 10200
Tel: +66 2 288 1234
Fax: +66 2 280 0555

TANZANIA

(REPUBLICA UNITĂ)
Reprezentanța UNHCR
în Republica Unită a
Tanzaniei
PO Box 2666
Dar-es-Salaam
sau
Plot 18 Kalenga Street
Dar-es-Salaam
Tel: +255 22 215 00 75
Fax: +255 22 215 28 17

TIMOR-LESTE

Reprezentanța UNHCR
în Timor-Leste
PO Box 456
Dili
sau
Estrada de Balido
Dili
Tel: +670 33 13 547
Fax: +670 33 13 554

TUNISIA

Reprezentanța onorifică a
UNHCR în Tunisia
BP 863
1035 Tunis
sau
61 Boulevard Bab Benat
1035 Tunis
Tel: +216 715 73586
Fax: +216 715 70168

TURCIA

Reprezentanța UNHCR
în Turcia
12. Cadde, 212. Sokak
No. 3
3 Sancak Mahallesi,
Cankaya
Ankara
Tel: +90 312 409 7000
Fax: +90 312 441 2173

TURKMENISTAN

Reprezentanța UNHCR
în Turkmenistan
40, Galkynysh Street
744013 Ashgabat
Tel: +993 12 425 684
Fax: +993 12 425 691

UCRAINA

Reprezentanța UNHCR
în Ucraina
PO Box 122
Kyiv 01015
sau
32A, Sichnevogo
Povstannya Str.

Kyiv 01015
Tel: +380 44 573 9424
Fax: +380 44 288 9850

UGANDA

Reprezentanța UNHCR
în Uganda
PO Box 3813, Kampala
sau
Plot 18 Prince Charles
Drive
Kololo
Kampala
Tel: +256 41 231 231
Fax: +256 41 256 989

UNGARIA

Reprezentanța UNHCR
în Ungaria
Felvinci ut 27
1022 Budapest
Tel: +36 13363062
Fax: +36 13363080

UZBEKISTAN

Reprezentanța UNHCR
în Uzbekistan
14 Mahmood Torobi Str.
700090 Tashkent
Tel: +998 71 120 68 93
Fax: +998 71 120 68 91

VENEZUELA

Reprezentanța regională
a UNHCR
pentru nordul Americii de
Sud
Apartado Postal 69045
Caracas 1062-A
sau
Parque Cristal, Torre
Oeste
Piso 4, Oficina 4-4, 4-5 y
4-6
Av. Francisco de Miranda
Urbanización Los Palos
Grandes
Caracas

Tel: +58 212 286 3883
Fax: +58 212 286 9687

VIETNAM

Reprezentanța UNHCR
în Republica Socialistă
Vietnam
60 Rue Nguyen Thai Hoc
Ba Dinh District
Hanoi
Tel: +84 4 845 78 71
Fax: +84 4 823 20 55

YEMEN

Reprezentanța UNHCR
în Republica Yemen
PO Box 12093
Sana'a
sau
Algeria Street, No. 38
Building No. 2
Sana'a
Tel: +967 1 469 771
Fax: +967 1 469 770

ZAMBIA

Reprezentanța UNHCR
în Zambia
P.O. Box 32542
10101 Lusaka
sau
17C Leopards Hill Road
Kabulonga
10101 Lusaka
Tel: +260 1 265 619
Fax: +260 1 265 914

ZIMBABWE

Biroul șefului misiunii
UNHCR din Zimbabwe
P.O. Box 4565
Harare
sau
2nd Floor, Takura House
67-69 Union Avenue
Harare
Tel: +263 4 793 274
Fax: +263 4 708 528

Pe scurt despre UNHCR și IPU

UNHCR

UNHCR, Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, este mandatat să conducă și să coordoneze activitatea internațională cu privire la protecția refugiaților și să soluționeze problemele refugiaților din toată lumea. UNHCR se străduiește să asigure exercitarea dreptului fiecărei persoane de a cere azil și de a găsi un refugiu sigur într-un alt stat și de a se întoarce acasă în mod benevol. Ajutând refugiații să se întoarcă în țările de origine sau să se stabilească într-o altă țară, UNHCR caută și soluții durabile pentru problema acestora.

Comitetul executiv al UNHCR și Adunarea Generală a Națiunilor Unite au autorizat organizația să se implice în problemele altor grupuri, incluzând aici apatrizii sau cele ale căror naționalitate este disputată și, în anumite condiții, persoanele deplasate intern.

UNHCR caută să reducă situațiile care duc la deplasări forțate de persoane încurajând statele și alte instituții să creeze condiții care să conducă la protecția drepturilor omului și la rezolvarea pe cale pașnică a conflictelor.

UNHCR oferă protecție și asistență refugiaților și altor persoane într-un mod imparțial, în funcție de nevoile lor și indiferent de rasă, culoare, religie, opinie politică sau sex. UNHCR este dedicat principiului participării și se consultă cu refugiații în privința tuturor deciziilor care le afectează viețile. UNHCR lucrează în parteneriat cu guverne, organizații regionale, organizații internaționale și nonguvernamentale.

IPU

Creată în 1889, Uniunea Interparlamentară (IPU) este organizația internațională care reunește reprezentanții parlamentelor statelor suverane. În august 2009, parlamentele din 153 de state erau reprezentate în IPU.

IPU acționează în favoarea păcii și a cooperării dintre popoare, urmărind consolidarea instituțiilor reprezentative. Pentru aceasta, IPU susține contactele și schimburile de experiență dintre parlamentele și parlamentarii tuturor statelor, ia în discuție chestiuni de interes internațional și își exprimă punctele de vedere în legătură cu aceste chestiuni, contribuie la apărarea și promovarea drepturilor omului și sporește gradul de conștientizare legat de activitatea instituțiilor reprezentative în rândurile publicului larg.

IPU împărtășește obiectivele Națiunilor Unite și lucrează strâns cu agențiile ONU. De asemenea, lucrează cu organizații interparlamentare și organizații internaționale, interguvernamentale și nonguvernamentale motivate de aceleași idealuri.

Biroul pentru apatrizie UNHCR,
15 octombrie 2009

© Uniunea Interparlamentară 2009

Publicat de Uniunea Interparlamentară
împreună cu
Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați

Toate drepturile sunt rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi produsă, depozitată într-un sistem de recuperare sau transmisă în orice formă sau prin orice mijloace – electronice, mecanice, prin fotocopiere, înregistrare ori altfel – fără permisiunea prealabilă a Uniunii Interparlamentare sau a Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați.

Această publicație circulă fiind supusă condiției de a nu circula prin comercializare sau altfel, prin a fi împrumutată, vândută, închiriată sau altfel fără consimțământul prealabil al editorului în orice formă de legare sau copertare alta decât cea în care apare publicată și fără ca o condiție similară, inclusiv aceasta, să fie impusă editorului ulterior.

ISBN 978-92-9142-433-7 (IPU)

Sediul central al IPU

Uniunea Interparlamentară
Chemin du Pommier 5
Case Postale 330
CH-1218 Le Grand
Saconnex
Geneva
Elveția
Tel: + 41 22 919 41 50
Fax: + 41 22 919 41 60
E-mail:
postbox@mail.ipu.org
Web site: www.ipu.org

**Biroul Observatorului
Permanent al IPU la
ONU**

Uniunea Interparlamentară
220 East 42d Street
Suite 3002
New York, N.Y. 10017
SUA
Tel: +1 212 557 58 80
Fax: + 1 212 557 39 54
E-mail:
ny-office@mail.ipu.org

**Înaltul Comisariat al
Națiunilor Unite pentru
Refugiați**

Case Postale 2500
1211 Geneva 2
Elveția
Tel: +41-22-739-8111
Fax: +41-22-739-7353
Web site: www.unhcr.org ;
www.unhcr.org/statelessness

Unitatea pentru apatridie
15 octombrie 2009

ISBN 978-973-567-719-0

5 19 4 8 3 6 8 1 2 2 8 8 3 2 1